

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

ศูนย์ประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา / THE BAR ASSOCIATION INFORMATION CENTER

เดือนมิถุนายน ๒๕๖๐ ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๓๓๕ ■ โทร. ๐ ๒๕๘๓ ๖๘๐๐, ๐ ๒๕๘๓ ๖๘๐๑-๗

<http://www.thethaibar.or.th>

เกษมชอบใกล้ได้กลิ่นสุคนธ์ตลอด

ระอองอบรสรื่นชื่นนาสา

สิ้นแผ่นดินสิ้นรสสุคนธา

วาสนาเราก็สิ้นเหมือนกลิ่นสุคนธ์

...นิราศภูเขาทอง...

ข่าว เนติบัณฑิตยสภา

เตรียมงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี ๒๕๖๐

นายสัตยา อรุณธารี ประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ พร้อมอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และผู้อำนวยการกองคลังเข้ามัสการเจ้าอาวาสวัดพุทธโสธรเพื่อหารือเกี่ยวกับการเตรียมงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี ๒๕๖๐ ณ กุฏิเจ้าอาวาสวัดพุทธโสธร เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

แนวทางการตรวจให้คะแนนคำตอบข้อเขียนความรู้ชั้นเนติบัณฑิต

หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา และนายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์ เลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นในการสัมมนาอาจารย์ผู้สอนของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ประจำปี ๒๕๖๐ ในหัวข้อ “แนวทางการตรวจให้คะแนนคำตอบข้อเขียนความรู้ชั้นเนติบัณฑิต” ณ ห้องซีเอส โรงแรมแคนทารี เบย์ จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ โดยมีนางเมทินี ขโลธร รองเลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา เข้าร่วมการสัมมนา ด้วย

“สุนทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น”

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ของทุกปีคือ “วันสุนทรภู่” เป็นวันคล้ายวันเกิดของพระสุนทรโวหาร หรือ “สุนทรภู่” เจ้ากรมพระอาลักษณ์ฝ่ายบวรราชวัง ถือได้ว่าเป็นกวีสามัญชนที่สร้างผลงานอันทรงคุณค่ามากที่สุด บทกลอนของท่านเป็นแบบอย่างที่คนไทยยึดถือมาจนถึงปัจจุบันนี้ได้รับยกย่องว่าเป็น “กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น”

“สุนทรภู่” เกิดเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๒๙ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๑ ค่ำ เดือนแปด ปีมะเมีย จุลศักราช ๑๑๓๘ ณ บริเวณด้านเหนือของพระราชวัง (บริเวณสถานีรถไฟบางกอกน้อยปัจจุบัน) บิดาของท่านเป็นชาวกว๋ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ตามสันนิษฐานว่ามารดาเป็นข้าหลวงอยู่ในพระราชวังหลัง บิดามารดาเลิกรากันตั้งแต่สุนทรภู่เกิด โดยบิดาออกไปบวชที่วัดป่า ตำบลบ้านกร่ำ อำเภอแกลง อันเป็นภูมิลำเนาเดิม ส่วนมารดาเข้าไปอยู่ในพระราชวังหลัง และได้ถวายตัวเป็นนางนม ของพระธิดาในกรมฯ นั้น

ในปฐมวัย สุนทรภู่ได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในพระราชวังหลังและได้อาศัยอยู่กับมารดา สุนทรภู่ได้รับการศึกษาในพระราชวังหลัง และที่วัดชีปะขาว (วัดศรีสุดาราม) ตั้งแต่เยาว์วัยสุนทรภู่มีนิสัยรักการแต่งกลอนยิ่งกว่างานอื่น

* อัยการพิเศษฝ่าย สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผล สำนักงานวิชาการ, อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา,

บรรณาธิการจุลสารชาวเนติบัณฑิตยสภา ผู้เรียบเรียง

** เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา เดือน มิถุนายน ๒๕๖๐ ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๓๓๕

สารบัญ

๓ สารบัญ รายชื่อผู้จัดทำ เนื่องจากปก

๔ เนื่องจากปก

๕ ปัญหาจากข้อหารือกฎหมายที่น่าสนใจ

๙ คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ

๑๑ เจาะฎีกาเด่น

๑๓ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย

๑๕ บทความเรื่อง “คนดี”

๑๘ บทความเรื่อง “หมายเหตุท้ายคดีปกครอง เรื่อง ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่?”

๒๐ ข้อสอบพร้อมธงคำตอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๕๘ (สนามใหญ่) วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วันอาทิตย์ที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๙ ข้อ ๑ - ๒

๒๒ มุมข่าว

๒๔ บรรณาธิการแถลง

คณะผู้จัดทำ อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ **ที่ปรึกษา** นายชัยวัฒน์ เกตุปริชาสวัสดิ์ **ประธานฝ่ายอำนวยการ** นายสัตยา อรุณธำรี รองประธานฝ่ายอำนวยการ ● นายกฤษฎา บุญยสมิต **ฝ่ายอำนวยการ** นายสุรพันธ์ ทิมกระจ่าง ● นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม ● นายมันเกียรติ ธนวิจิตรพันธ์ ● นางศิริอร เทศะบำรุง มณีนินธุ์ ● นายพงศ์พิเชษฐ์ จันทร์พรทิจ ● นายโกศลวัฒน์ อินทจันทร์ยง ● นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์ ● ผศ.ดร.ศรีพัชรา สิทธิกำจร **กองบรรณาธิการ บรรณาธิการ** นางศิริอร เทศะบำรุง มณีนินธุ์ **ผู้ช่วยบรรณาธิการ** ผศ.ดร.สมหมาย จันทร์เรือง ● นายนิรันดร์ วุฒิวินน์ ● นายมนต์ชัย ชนินทรลีลา ● นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์ ● นายอำนาจ เนตยสุภา ● นางสาวมาติกา ธนเดชากุล ● นางปฐมณ เดชเดโช ● นายไตรวิมล ตูจันทา **ฝ่ายดำเนินการ** นางพรพรรณ แดงอ่อน ● นายสิทธิฤทธิ์ ไสวณณะ ● นางสาววาสนา เกตุแห่ง **การเงิน** นางกฤติญา โพธิ์งาม **ทะเบียน จัดส่ง** นางฉวีชา โชคชัยมาตล

แม่ในใครรักรักมั่งซังซังคอบ
ให้รอบคอบคิดอ่านนะหลานหนา
รู้สิ่งใดไม่สู้รู้วิชา
รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี

...พระอภัยมณี ตอนพระฤาษีกล่าวสอนสุคนธ์...

ครั้นรุ่นหนุ่มก็ไปเป็นครูสอนหนังสืออยู่ที่วัดศรีสุदारามในคลองบางกอกน้อย ได้แต่งกลอนสุภาพและกลอนนิทานขึ้นไว้เมื่ออายุราว ๒๐ ปี

ในสมัยรัชกาลที่ ๒ สุนทรภู่ได้เข้ารับราชการในกรมพระอาลักษณ์ และเป็นที่โปรดปรานของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จนได้รับแต่งตั้งเป็นขุนสุนทรโวหาร เป็นกวีที่ปรึกษาและคอยรับใช้ใกล้ชิด ระยะเวลาที่สุนทรภู่ได้หญิงสาวบางกอกน้อยที่ชื่อ นิ่ม เป็นภริยาอีกคนหนึ่งต่อมาในราว พ.ศ. ๒๓๖๔ สุนทรภู่ต้องติดคุกเพราะเมาสุราอาละวาดและทำร้ายท่านผู้ใหญ่ แต่ติดอยู่ไม่นานก็พ้นโทษเพราะความสามารถในทางกลอนเป็นที่พอพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

สมัยรัชกาลที่ ๓ สุนทรภู่ออกบวชที่วัดราชบูรณะ (วัดเสียบ) และเดินทางไปจำพรรษาตามวัดต่าง ๆ และได้รับการอุปการะจากพระองค์เจ้าลักขณานุคุณจนพระองค์ประชวร สิ้นพระชนม์ สุนทรภู่จึงลาสิกขาบท รวมอายุพรรษาที่บวชได้ ๑๐ พรรษา ต่อมาจึงกลับเข้าไปบวชอีกครั้งหนึ่ง แต่อยู่ได้เพียง ๒ พรรษาก็ลาสิกขาบท และถวายตัวอยู่กับเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ ณ พระราชวังเดิม รวมทั้งได้อุปการะจากกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพอีกด้วย

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ครองราชย์ ทรงสถาปนาเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์เป็นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่วังหน้า (พระบวรราชวัง) สุนทรภู่จึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นที่พระสุนทรโวหาร ตำแหน่งเจ้ากรมพระอาลักษณ์ฝ่ายบวรราชวัง ในปี พ.ศ. ๒๓๙๔ และรับราชการต่อมาได้ ๔ ปี ก็ถึงแก่กรรมใน พ.ศ. ๒๓๙๘ รวมอายุได้ ๗๐ ปี

“สุนทรภู่” มีผลงานประพันธ์มากมาย เฉพาะเรื่องพระอภัยมณี วรรณกรรมชิ้นเอกของท่าน ก็มีความยาวถึง ๑๒,๗๐๖ บท ถือได้ว่าเป็นกวีนิพนธ์ที่ยาวที่สุดในโลก ในขณะที่บทประพันธ์เรื่องอีเลียด (Iliad) และโอดิสซีย์ (Odyssey)

ของฝรั่งที่ว่ายาวที่สุด ยังมีเพียง ๑๒,๕๐๐ บทเท่านั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ท่านได้รับยกย่องจากยูเนสโก ให้เป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลก

เพื่อเป็นการยกย่องเกียรติคุณของพระสุนทรโวหารภู่ให้ปรากฏแพร่หลายยิ่งขึ้น รัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม โดยกรมศิลปากร ได้ดำเนินการจัดสร้างอนุสาวรีย์สุนทรภู่ขึ้นที่เมืองแกลง จังหวัดระยอง เริ่มดำเนินการในปี ๒๔๙๘ แล้วเสร็จในปี ๒๕๑๓ เนื่องจากติดขัดในเรื่องงบประมาณ บริเวณอนุสาวรีย์ก่อสร้างในลักษณะเป็นสวนสาธารณะ บริเวณกว้างขวางร่มรื่น โดยมีรูปหล่อโลหะสุนทรภู่นั่งแท่นเด่นเป็นสง่าอยู่บนเนินดิน ด้านหน้าอนุสาวรีย์มีรูปปั้นตัวละครเอก ในเรื่องพระอภัยมณีเป็นองค์ประกอบที่งดงามยิ่ง

ในวาระครบรอบ ๒๐๐ ปีเกิด เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๙ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการจัดตั้งสถาบันสุนทรภู่ขึ้น เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับชีวิตและงานของสุนทรภู่ ให้แพร่หลายในหมู่เยาวชนและประชาชนชาวไทยมากยิ่งขึ้นจึงได้กำหนดให้ วันที่ ๒๖ มิถุนายนของทุกปี เป็นวันสุนทรภู่ ซึ่งนับแต่นั้น เมื่อถึงวันสุนทรภู่จะมีการจัดงานรำลึกถึงสุนทรภู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่พิพิธภัณฑสถานสุนทรภู่ วัดเทพธิดาราม และที่จังหวัดระยองและมีการจัดกิจกรรมเชิดชูเกียรติคุณและส่งเสริมศิลปะการประพันธ์บทกวีจากองค์กรต่าง ๆ โดยทั่วไป

แหล่งข้อมูลและภาพประกอบ

- เว็บไซต์กระทรวงวัฒนธรรม : http://www1.culture.go.th/cday/index.php?option=com_content&view=article&id=688:2011-03-28-15-15-32&catid=48:0603&Itemid=78 (สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐)
- เว็บไซต์หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิกเชกจินฑูรี : <http://www.finearts.go.th/chantaburilibrary/parameters/km/item/๒๖-มิถุนายน-วันสุนทรภู่.html> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐)
- เว็บไซต์สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ ๓๓ เรื่องที่ ๑ สุนทรภู่/ ประวัติชีวิต : <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book.php?book> (สืบค้นเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๐)

ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ

ดร.รณกฤต วรณัชชากุล**

อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายกรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิด ต่อหน่วยงานของรัฐ และการครอบครองทรัพย์สินของแผ่นดิน ที่ไม่ได้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน*

ข้อเท็จจริง

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้มอบหมายให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ฉ. ตรวจสอบและติดตามเพื่อการใช้สิทธิเรียกคืนทรัพย์สินจากบุคคล ผู้ไม่มีสิทธิยึดถือครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๓๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีนาย ถ. ขณะดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล น. ระหว่างต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๘ ถึงกลางเดือนเมษายน ๒๕๔๘ ได้ขุดดินในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินโดยทุจริตไปจำนวน ๓๒,๓๖๑ ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นเงินจำนวน ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท โดยนำดินบางส่วนไปขายให้แก่ประชาชน และบางส่วนได้มอบให้วัดและโรงเรียน ต่อมาศาลมีคำพิพากษาว่า นาย ถ. จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๒๒ วรรคหนึ่ง ให้ลงโทษจำคุก ๖ เดือน และศาลอุทธรณ์ภาค ๒ พิพากษาแก้เป็นว่าให้ลงโทษปรับ ๘,๐๐๐ บาท ส่วนโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี

ข้อหาหรือ

จังหวัด ฉ. จึงขอหารือสำนักงานอัยการสูงสุด ดังนี้

๑. จังหวัด ฉ. สามารถเรียกคืนที่จำเลยเอาไปโดยทุจริตคืนจากจำเลยในทางแพ่งได้หรือไม่ เพียงใด
๒. จังหวัด ฉ. สามารถเรียกคืนคืนจากบุคคลและนิติบุคคลประกอบด้วยบุคคลมีชื่อ วัด และโรงเรียนตามส่วนดินที่ได้รับไว้ได้หรือไม่ เพียงใด

คำวินิจฉัยของสำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้ว มีความเห็นดังนี้

๑. จากข้อหาหรือ ๑ ตามที่จังหวัด ฉ. หารือว่าจะสามารถเรียกคืนที่จำเลยเอาไปโดยทุจริตคืนได้หรือไม่ นั้น เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ดินนั้นได้ตกอยู่กับบุคคลและนิติบุคคลตามข้อหาหรือ ๒ แล้ว คงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาเพียงว่า จะเรียกให้จำเลยชดใช้ค่าคืนได้หรือไม่ ซึ่งตามหลักการ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ สิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนมีอายุความ ๒ ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องชำระค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่ท่าละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้การใช้สิทธิเรียกร้องให้จำเลยต้องรับผิดทางละเมิดในกรณีนี้ จะมีมูลอันเป็นความผิดทางอาญาด้วย ซึ่งตามมาตรา ๔๔๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้อายุความทางอาญาซึ่งยาวกว่ามาใช้บังคับก็ตาม แต่เมื่อมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้บัญญัติว่า “บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับใด ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน” ดังนั้น จึงต้องยึดเอาอายุความตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ นี้เป็นหลัก กล่าวคือ ไม่เอาอายุความทางอาญาที่ยาวกว่ามาใช้บังคับเพราะเป็นกรณีใช้สิทธิเรียกร้องเหมือนกัน เนื่องจากขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งได้บัญญัติเรื่องอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องไว้แล้วในมาตรา ๑๐ วรรคสอง ส่วนอายุความทางแพ่ง ๑๐ ปี นั้น เนื่องจากมาตรา ๑๐ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ได้

* สำนวนข้อหารือสำนักงานอัยการสูงสุด เลขรับที่ พ. ๒๑๕/๒๕๕๙

** น.บ. (ธรรมศาสตร์) น.บ.ท. D.S.U. (PANTHÉON-ASSAS (PARIS II)) สาขากฎหมายแพ่ง, D.E.A. สาขากฎหมายเอกชน, DOCTORAT EN DROIT PRIVÉ (NOUVEAU RÉGIME) (STRASBOURG) (เกียรตินิยมดีมาก) สาขากฎหมายเอกชน, อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสัญญาและหารือ ๑ สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย

บัญญัติข้อจำกัดเกี่ยวกับอายุความนับแต่วันทำละเมิดไว้ จึงถือว่าอายุความทางแพ่งดังกล่าวไม่ขัดกับมาตรา ๓ ดังกล่าว ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่านาย ก. จำเลยขณะดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล น. ได้ทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐโดยได้ขุดเอาดินในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินไปโดยทุจริต ระหว่างต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๘ ถึงกลางเดือนเมษายน ๒๕๔๘ เมื่อนับระยะเวลาจนถึงปัจจุบันจึงเกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่นาย ก. กระทำละเมิด จึงขาดอายุความที่จะสามารถเรียกร้องให้นาย ก. ใช้ค่าคืนได้

๒. จากข้อหาหรือ ๒ ที่ดิน ส.ป.ก. จัดให้แก่เกษตรกรเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม ย่อมเป็นกรรมสิทธิ์ของ ส.ป.ก. ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๓๖ ทวิ ดินซึ่งขุดขึ้นมาจากที่ดิน ส.ป.ก. ย่อมเป็นสิ่งหวงห้ามทรัพย์และเป็นกรรมสิทธิ์ของ ส.ป.ก. จึงเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน เมื่อบุคคลทั้งหลายตามข้อหาหรือได้รับมอบดินดังกล่าวไว้โดยไม่รู้ว่าเป็นดินที่ได้มาจากการกระทำผิด และได้ครอบครองโดยสงบ เปิดเผย และเจตนาเป็นเจ้าของมาเกินกว่า ๕ ปี บุคคลทั้งหลายที่ครอบครองดินจึงได้กรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ จังหวัดฉะเชิงเทราไม่มีสิทธิติดตามเอาคืนได้

หมายเหตุ

๑. มีปัญหาต้องพิจารณาว่า นาย ก. จำเลย ขณะดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ โดยได้ขุดเอาดินในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินไปโดยทุจริต ระหว่างต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๘ ถึงกลางเดือนเมษายน ๒๕๔๘ เมื่อนับระยะเวลาจนถึงปัจจุบันจึงเกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่นาย ก. กระทำละเมิด ขาดอายุความหรือไม่ เห็นว่า การที่นาย ก. ได้ขุดเอาดินในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินไปโดยทุจริต ซึ่งดินส่วนใหญ่ นาย ก. นำไปบริจาคให้วัดและโรงเรียน ดินส่วนน้อยนำไปจำหน่ายให้บุคคลและนิติบุคคล ผู้มีชื่อ เป็นการกระทำละเมิดต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดิน

เพื่อเกษตรกรรม แม้นาย ก. ได้รับอนุญาตจาก สปก. ให้ขุดดินตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่ไม่มีสิทธินำดินไปเป็นของตนหรือของบุคคลอื่น ดินดังกล่าวยังเป็นกรรมสิทธิ์ของ สปก. การกระทำดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

โดยในเรื่องอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องที่เกิดจากความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่นั้น คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อ. ๙๖/๒๕๕๒ วินิจฉัยว่า “..มาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง^๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์บัญญัติไว้เป็นการทั่วไปว่า สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ซึ่งต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิดและ มาตรา ๑๐ วรรคสอง^๒ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่า ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้ทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่หรือมิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ก็ตาม สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐที่เสียหาย รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้น มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

จึงเห็นได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษ มีข้อความขัดหรือแย้งกับมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป และมีผลเป็นการยกเว้นบทบัญญัติมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ ก็เฉพาะแต่ในส่วนที่กำหนดให้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดขาดอายุความ เมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ซึ่งต้องใช้ค่าสินไหม

^๑ ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๔๔๘ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ซึ่งต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

แต่ถ้าเรียกร้องค่าเสียหายในมูลอันเป็นความผิดมิใช่ตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนดอายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้เอาอายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ

^๒ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๑๐ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้น มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

ทดแทนเท่านั้น หากได้มีข้อความขัดกับมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมีผลเป็นการยกเว้นมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่กำหนดว่า สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดขาดอายุความ เมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่วันทำละเมิดโดยปริยายแต่อย่างใดไม่ ดังนั้น เมื่อคดีนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า บริษัท อิมเมจ อินเตอร์เทค จำกัด ทุจริตในการขอรับเงินชดเชยค่าภาชีอากรสำหรับสินค้าส่งออกเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นวันที่มีการกระทำโดยผิดกฎหมายและเกิดความเสียหายแก่กรมศุลกากรอันเป็นวันทำละเมิด สาเหตุสืบเนื่องมาจากการที่ผู้ฟ้องคดีปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้กรมศุลกากรเกิดความเสียหาย ผู้ถูกฟ้องคดีจึงมีคำสั่งกรมศุลกากรที่ ๓๙๐ / ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ให้ผู้ฟ้องคดีร่วมรับผิดชอบตรวจสอบศุลกากรชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นเงิน ๗,๙๖๕.๘๗ บาท และเมื่อนับจากวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๘ อันเป็นวันทำละเมิดถึงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีคำสั่งกรมศุลกากร ที่ ๓๙๐ / ๒๕๔๘ ให้ผู้ฟ้องคดีนำเงินค่าสินไหมทดแทนไปชำระแก่ผู้ถูกฟ้องคดีภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่รับแจ้งหรือรับทราบคำสั่งดังกล่าวก็เป็นเวลาที่ล่วงเลยเกินกว่า ๑๐ ปีแล้ว ดังนั้น จึงต้องถือว่าการที่ผู้ถูกฟ้องคดีออกคำสั่งกรมศุลกากรที่ ๓๙๐ / ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ เรื่อง ให้ผู้ฟ้องคดีชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เฉพาะส่วนที่สั่งให้ผู้ฟ้องคดีร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นเงินจำนวน ๗,๙๖๕.๘๗ บาท แก่ผู้ถูกฟ้องคดีเป็นการออกคำสั่งโดยปราศจากอำนาจเนื่องจากสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้นขาดอายุความ ตามนัยมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คำสั่งกรมศุลกากรเฉพาะในส่วนดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย..”

กรณีตามข้อหาหรือนี้ สิทธิเรียกร้องให้ นาย ถ. ชำระค่าสินไหมทดแทนมีอายุความ ๒ ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา ๑๐ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และถึงแม้ตามมาตรา ๔๔๘ วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้เอาอายุความทางอาญาซึ่งยาวกว่ามาใช้บังคับก็ตามแต่พระราชบัญญัติความรับผิดทาง

ละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓ กำหนดให้ บรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับใด ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน จึงต้องยึดเอาอายุความตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ นี้เป็นหลัก กล่าวคือไม่เอาอายุความทางอาญาที่ยาวกว่ามาใช้บังคับเพราะเป็นกรณีใช้สิทธิเรียกร้องเหมือนกันตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งได้บัญญัติเรื่องอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องไว้ในมาตรา ๑๐ วรรคสอง เป็นการเฉพาะแล้ว

ส่วนข้อจำกัดอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันทำละเมิดนั้น เนื่องจากมาตรา ๑๐ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ได้บัญญัติข้อจำกัดเกี่ยวกับอายุความนับแต่วันทำละเมิดไว้ จึงถือว่าข้อจำกัดอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันทำละเมิดตามมาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวไม่ขัดกับมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อนับระยะเวลาจากระหว่างต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๘ ถึงกลางเดือนเมษายน ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบันเกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่นาย ถ. กระทำละเมิดแล้ว จังหวัดฉะเชิงเทราจึงไม่สามารถเรียกร้องให้ นาย ถ. ชำระคืนได้เพราะขาดอายุความแล้วนับแต่วันทำละเมิด

๒. ปัญหาที่ต้องพิจารณาประการต่อมาคือว่า จังหวัดฉะเชิงเทราจะสามารถใช้สิทธิติดตามเอาคืนคืนได้หรือไม่ เห็นว่าตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ (๔) กำหนดว่า เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติส่วนใดแล้วเมื่อ ส.ป.ก. จะนำที่ดินแปลงใดในส่วนนั้นไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในที่ดินแปลงนั้น และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินแปลงนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ และมาตรา ๓๖ ทวิ^๓ กำหนดว่า บรรดาที่ดินหรือสิ่งหามิทรัพย์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก. ได้มา ตามพระราชบัญญัตินี้หรือได้มาโดยประการอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่ให้ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ และให้ ส.ป.ก. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่

^๓ พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๓๖ ทวิ บรรดาที่ดินหรือสิ่งหามิทรัพย์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก. ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้หรือได้มาโดยประการอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ให้ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ และให้ ส.ป.ก. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายที่ดินมีอำนาจออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินเกี่ยวกับที่ดินของ ส.ป.ก. ตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ ตามที่ ส.ป.ก. ร้องขอ

๑๓๙๙๙/๒๕๕๖^๔ ๔๑๓๒/๒๕๕๐^๕

ที่ดินของ ส.ป.ก. ที่จัดให้แก่เกษตรกรเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมเป็นกรรมสิทธิ์ของ ส.ป.ก. โดยได้ถูกเพิกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้ว แต่ยังคงเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินอยู่ ดินซึ่งขุดขึ้นมาจากที่ดิน ส.ป.ก. ย่อมเป็นสิ่งหามทรัพย์ที่สามารถครอบครองปรั้งรักษาได้ แม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๓๐๖ กำหนดห้ามมิให้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินก็หมายถึงเฉพาะทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ไม่ได้หมายความรวมถึงทรัพย์สินของแผ่นดินที่ไม่ได้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินด้วย (ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๖๒/๒๕๕๓)^๖ และถึงแม้การใช้สิทธิติดตามเอาคืนซึ่งทรัพย์สินจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้สามารถกระทำได้ตามความในมาตรา ๑๓๓๖^๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยไม่มีอายุความก็ตาม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๐๘/๒๕๕๓)^๘ แต่จำผู้ที่ยึดถือได้ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลา ๑๐ ปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลา ๕ ปี ถือว่า

บุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นแล้วตามมาตรา ๑๓๘๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^๙ วัด โรงเรียน ผู้รับที่ดินไปโดยไม่รู้ว่าที่ดินที่ได้มาจากการกระทำความผิดและได้ครอบครองโดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ จึงสามารถยกอายุความขึ้นต่อสู้แผ่นดินหรือ ส.ป.ก. ได้

๓. ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดก็อาจมีการครอบครองปรั้งรักษาได้ภายใต้อายุความตามมาตรา ๑๓๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกำหนดว่า ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำผิดนั้น ท่านว่าผู้กระทำความผิดหรือผู้รับโอนไม่สุจริตจะได้กรรมสิทธิ์โดยอายุความก็แต่เมื่อพ้นกำหนดอายุความอาญาหรือพ้นเวลาที่กำหนดไว้ในมาตราก่อน ถ้ากำหนดโทษยาวกว่า ท่านให้ใช้กำหนดนั้น

อย่างไรก็ตาม การเข้าไปบุกรุกที่ดินของรัฐที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินแต่ไม่ได้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น การจะยกอายุความครอบครองปรั้งรักษาขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับแผ่นดินหรือรัฐเป็นเรื่องที่เป็นไปได้น้อยมาก เนื่องจากศาลฎีกาได้เคยวางแนวทางการวินิจฉัยเรื่องการเข้าไปบุกรุก ด้วยการยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐไว้ว่า ตามประมวลกฎหมายที่ดินฯ มาตรา ๙ (๑) ประกอบมาตรา

^๔ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๙๙๙/๒๕๕๖ ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๓๖ ทวิ วรรคหนึ่ง กำหนดให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ได้มาเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มิได้มุ่งหมายให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีกรรมสิทธิ์เช่นเดียวกับเจ้าของทรัพย์สินทั่วไปที่มีสิทธิใช้สอย จำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ ดังนั้น เมื่อที่ดินพิพาทเดิมเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน แม้ถูกเพิกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินอันเนื่องจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๒๖ (๔) ก็ตาม ก็ยังคงเป็นที่ดินของรัฐอยู่เพียงแต่เปลี่ยนประเภทของที่ดิน วัตถุประสงค์ และการใช้ประโยชน์ในที่ดินและเปลี่ยนหน่วยงานของรัฐที่จะเป็นผู้จัดให้ใช้ประโยชน์เท่านั้น

^๕ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๑๓๒/๒๕๕๐ ส. ชื่อที่ดินพิพาทซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติอันเป็นที่ดินของรัฐสภา ท. ส. จึงมิได้มีสิทธิครอบครองที่ดินที่ชื่อตามกฎหมาย และต่อมาได้มีการกำหนดให้ที่ดินในท้องที่ที่ดินพิพาทเป็นเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ มาตรา ๒๖ (๔) กำหนดว่า เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติส่วนใดแล้ว เมื่อ ส.ป.ก. จะนำที่ดินแปลงใดในส่วนนั้นไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติในที่ดินแปลงนั้น และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินแปลงนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ และมาตรา ๓๖ ทวิ กำหนดว่า บรรดาที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ใด ๆ ที่ ส.ป.ก. ได้มา ตามพระราชบัญญัตินี้หรือได้มาโดยประการอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่ให้ถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ และให้ ส.ป.ก. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่อใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

^๖ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๖๒/๒๕๕๓ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ บัญญัติว่า สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น (๑) ที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน... การที่บริษัทเครดิตฟองซิเอร์กรุงเทพเคหะ จำกัด โอนกรรมสิทธิ์ที่ดินพิพาทให้เป็นที่สาธารณประโยชน์ ที่ดินพิพาทจึงกลับมาเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายที่ดิน จึงเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินนับแต่วันนั้น ผู้ร้องจึงไม่อาจอ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๖๙ วรรคสอง ขึ้นต่อสู้ได้ แม้การจดทะเบียนดังกล่าวรัฐผู้รับโอนจะได้เสียค่าตอบแทนก็ตาม และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๖ มิได้บัญญัติให้ใช้บังคับเฉพาะสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่มีอยู่เดิมเท่านั้น ไม่ใช่บังคับกับสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่รับโอนมาจากเอกชนแต่อย่างใด

^๗ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

^๘ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๐๘/๒๕๕๓ โจทก์ฟ้องว่า โจทก์ว่าจ้างให้จำเลยขนส่นสินค้าของโจทก์ไปให้ลูกค้า จำเลยนำสินค้าไปเป็นของตนเอง โจทก์ต้องจัดส่งสินค้าอย่างเดียวกันให้ลูกค้าอีกครั้งทำให้โจทก์เสียหาย ขอให้จำเลยช่าระเงินดังกล่าว แม้ตามฟ้องโจทก์จะเรียกเอาค่าเสียหาย แต่ค่าเสียหายที่โจทก์เรียกเอานั้นก็เท่ากับราคาสินค้าที่ได้มอบให้จำเลยไปจึงเป็นเรื่องที่โจทก์ในฐานะเจ้าของทรัพย์สินใช้สิทธิติดตามเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ ซึ่งไม่มีอายุความฟ้องร้อง ทั้งจำเลยมิได้ให้การต่อสู้ว่าสินค้าของโจทก์สูญหายระหว่างการขนส่ง จึงมีอาจนำอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๖๔ มาใช้บังคับได้

^๙ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาห้าปี ท่านว่าบุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์

๑๐๘ ทวิ บัญญัติให้การเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐเป็นความผิดในทันทีที่เข้าไปยึดถือครอบครอง โดยความผิดเกิดขึ้นตั้งแต่ขณะผู้บุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองเอาที่พิพาทซึ่งเป็นของรัฐและจะยังคงเป็นความผิดเช่นนั้นตลอดไปจนกว่าผู้บุกรุกจะออกไปจากที่พิพาท การที่ผู้บุกรุกยังคงยึดถือครอบครองที่พิพาทตลอดมาจึงเป็นความผิดต่อเนื่องอยู่ทุกขณะ トラบเท่าที่ผู้บุกรุกยังคงยึดถือครอบครองที่พิพาทอยู่ คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๖๕/๒๕๔๓)^{๑๐}

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๖๕/๒๕๔๓ นี้ การบุกรุกด้วยการเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐจึงเป็นความผิดทันทีที่เข้าไปบุกรุก และเป็นความผิดต่อเนื่อง คือ มีความผิดเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาที่ยังคงบุกรุกยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐอยู่ จนกว่าจะออกไปจากที่ดินของรัฐที่บุกรุก การจะได้กรรมสิทธิ์โดยอายุความครอบครองปรปักษ์จากการบุกรุกที่ดินของรัฐที่ไม่ได้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยรอให้พ้นกำหนดอายุความอายุตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓๘๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงมีความเป็นไปได้ไต่อยมมาก เพราะถือว่ามีการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ยังยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐอยู่

ซึ่งแตกต่างจากการบุกรุกที่ดินของเอกชน ที่ศาลฎีกาวางแนวการวินิจฉัยไว้ว่า ความผิดฐานบุกรุกที่ดินของเอกชนได้เกิดขึ้นและสำเร็จแล้วเมื่อจำเลย ผู้บุกรุก เข้าไปกระทำการบุกรุก ส่วนการครอบครองที่ดินต่อมาเป็นเพียงผลของการบุกรุก การกระทำของจำเลยจึงไม่มีความผิดต่อเนื่องตราบเท่าที่จำเลยยังถือการครอบครองที่ดินของโจทก์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๕๓/๒๕๓๑) ความผิดฐานบุกรุกที่ดินของเอกชน จึงไม่มีความผิดต่อเนื่อง โดยถือว่าความผิดฐานบุกรุกเกิดขึ้นและสำเร็จแล้วตั้งแต่ครั้งแรกที่จำเลยเข้าไปบุกรุก ส่วนการครอบครองที่ดินต่อมาเป็นเพียงผลของการบุกรุก ไม่เป็นการกระทำความผิดฐานบุกรุกซ้ำอีกตราบเท่าที่จำเลยยังครอบครองที่ดินของโจทก์อยู่

๔. ที่ดินของรัฐวิสาหกิจบางประเภทที่ซื้อมาจากเอกชน ไม่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินจึงอาจมีการครอบครองปรปักษ์ได้ เช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๗๙ - ๖๘๒/๒๕๕๙ ที่ดินพิพาทในคดีนี้บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) โจทก์ได้มาโดยการซื้อมาจากเอกชน มิใช่ดำเนินการเวนคืนมาตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของรัฐ เพื่อให้ได้มาซึ่งแหล่งปิโตรเลียม เพื่อจัดสร้างโรงกลั่นปิโตรเลียม โรงแยกก๊าซ ทำเรือ คลังปิโตรเลียม หรือเพื่อใช้ในการวางระบบขนส่งปิโตรเลียมทางท่อ หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นอันจำเป็นและเกี่ยวเนื่องกับกิจการดังกล่าว จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจของโจทก์เท่านั้น ข้ออ้างที่ว่าใช้สำหรับเป็นทางออกหนีไฟของคลังก๊าซ เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันอันตรายก็เป็นเรื่องการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของโจทก์ ซึ่งมีสถานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนและมีการดำเนินการทางธุรกิจในฐานะเดียวกับเอกชน ไม่เกี่ยวกับสาธารณประโยชน์กรณียังไม่ได้ว่าที่ดินพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์อันร่วมกันเช่นทรัพย์สินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ (๓) การที่จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ เข้าครอบครองที่ดินพิพาทต่อจากนายประไว และจำเลยที่ ๒ เข้าครอบครองที่ดินพิพาทต่อจากบุคคลซึ่งรับโอนและครอบครองที่ดินพิพาทต่อจากนายประไวตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ เรื่อยมาโดยสงบ เปิดเผย เป็นเวลาติดต่อกันมาเกิน ๑๐ ปี จึงได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๘๒ จำเลยทั้งสี่สามารถอายุความการครอบครองปรปักษ์ขึ้นมามีผลได้

๕. หากที่ดินเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแล้ว ย่อมจำหน่ายโอนไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจหรือโดยพระราชกฤษฎีกา นิติกรรมการซื้อขายที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินจึงตกเป็นโมฆะ แม้ศาลฎีกาจะพิพากษาให้ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ซื้อขายกัน ผู้ซื้อก็ไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๖๖/๒๕๕๘)^{๑๑}

^{๑๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๖๕/๒๕๔๓ จำเลยเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐหลังจากประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๙๖ มีผลใช้บังคับแล้ว ซึ่งตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ทวิ บัญญัติให้การเข้าไปยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐเป็นความผิดในทันทีที่เข้าไปยึดถือครอบครองโดยไม่จำเป็นต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งและมีคำสั่งให้จำเลยปฏิบัติตามเสียก่อน โจทก์ไม่ได้บรรยายข้อความดังกล่าวไว้ก็ไม่ทำให้ฟ้องโจทก์ขาดองค์ประกอบความผิด จำเลยเริ่มเข้ายึดถือครอบครองที่พิพาทตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ เป็นต้นมาอันถือเป็นวันเริ่มต้นกระทำความผิดก็ตาม แต่เมื่อปรากฏว่าหลังจากนั้นจำเลยยังคงยึดถือครอบครองที่พิพาทตลอดมา จึงเป็นความผิดต่อเนื่องอยู่ทุกขณะ トラบเท่าที่จำเลยยังคงยึดถือครอบครองที่พิพาทอยู่ เมื่อโจทก์ฟ้องยังไม่เกิน ๑๐ ปีนับแต่วันกระทำความผิด คดีจึงไม่ขาดอายุความ

^{๑๑} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๕๖๖/๒๕๕๘ จำเลยที่ ๑ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือเป็นบุคคลคนเดียวกับคริสตจักรในการเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินและอาคารพิพาทซึ่งเป็นโบสถ์และที่ดินที่ตั้งโบสถ์ของคริสตจักรโรมัน เมื่อจำเลยที่ ๑ ได้แสดงเจตนาอุทิศที่ดินและอาคารให้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน จึงเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่จะเอาไปจำหน่ายจ่ายโอนไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจหรือมีพระราชกฤษฎีกา ดังนั้นการที่จำเลยที่ ๑ เอาไปขายให้โจทก์จึงเป็นโมฆะ แม้โจทก์จะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินและอาคารพิพาทโดยผลของคำพิพากษาศาลฎีกาแล้วก็ไม่มีผล โจทก์จึงไม่ใช่เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินและอาคารพิพาท ดังนั้น โจทก์จะเอาคำพิพากษาศาลฎีกามาบังคับขับไล่ผู้ร้องทั้งสี่ร้อยสามสิบสองให้ออกไปจากที่ดินและอาคารพิพาทโดยถือว่าเป็นวิรवारของจำเลยที่ ๑ ไม่ได้ เนื่องจากที่ดินและอาคารพิพาทเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ผู้ร้องทั้งสี่ร้อยสามสิบสองครอบครองใช้ประโยชน์อยู่โดยมีสิทธิ ผู้ร้องทั้งสี่ร้อยสามสิบสองจึงสามารถแสดงอำนาจพิเศษให้เห็นได้ว่า ผู้ร้องทั้งสี่ร้อยสามสิบสองไม่ใช่วิรवारของจำเลยที่ ๑ คำพิพากษาศาลฎีกาจึงไม่มีผลผูกพันผู้ร้องทั้งสี่ร้อยสามสิบสองซึ่งเป็นบุคคลภายนอก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ

ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง*

“การให้การพิสูจน์”

ศาลไทยส่วนใหญ่ใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งศาลจะรับฟังคำกล่าวหาว่ามีน้ำหนักน่าเชื่อถือหรือไม่อย่างไร และสิ่งสำคัญในการรับฟังคือ **พยานหลักฐาน** สำหรับคดีแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติไว้ชัดเจนว่า การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในส่วนคดีนั้น ส่วนการนำพยานหลักฐานมาสนับสนุนข้อกล่าวหาหรือข้ออ้างกฎหมายก็ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๔/๑ ความว่า

“*คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว*”

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์นี้ คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจคือ **คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๒๐/๒๕๕๙** ซึ่งมีสาระดังต่อไปนี้

โจทก์เป็นเจ้าของบ้านเลขที่ ๕๓๔/๑๐ แบ่งเป็นห้องเช่า ๒ ห้อง ได้รับค่าเช่าเดือนละ ๗,๐๐๐ บาท จำเลยเป็นเจ้าของบ้านเลขที่ ๕๓๔/๑๙ ซึ่งอยู่ติดกับบ้านของโจทก์ เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕ จำเลยกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงทำให้เกิดเพลิงไหม้บ้านของจำเลย กล่าวคือ จำเลยไม่ดูแลรักษาสิ่งทำให้เกิดเพลิงไหม้ภายในบ้านได้โดยง่าย จำเลยปล่อยให้ปลั๊กเสียบปลั๊กเสียบไม่ดูแลบ้านจนเป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ แล้วสายไฟฟ้าภายในบ้านจำเลยลัดวงจร ทำให้เกิดเพลิงไหม้มากขึ้นและถังแก๊สระเบิดจนไม่สามารถควบคุมเพลิงได้ ทำให้เพลิงลุกลามไหม้บ้านของโจทก์ได้รับความเสียหายรวมเป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ทำให้โจทก์ขาดรายได้จากผู้เช่าห้องพัก ๔ เดือน เป็นเงิน ๒๘,๐๐๐ บาท ขอให้บังคับจำเลยชำระค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันทำละเมิดถึงวันฟ้องเป็นเงินรวม ๕๔๑,๒๐๐ บาท ให้ชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๕๒๘,๐๐๐ บาท นับจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยให้การว่า จำเลยเป็นเจ้าของบ้านเลขที่ ๕๓๔/๑๙ จำเลยไม่ทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดเพลิงไหม้บ้าน จำเลยออกจากบ้านไปทำงานตั้งแต่เวลา ๒ นาฬิกา ก่อนออกจากบ้านได้ตรวจดูความเรียบร้อยภายในบ้านแล้ว จำเลยไม่ได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้บ้าน แต่เกิดจากเหตุสุดวิสัยที่จำเลยไม่อาจป้องกันได้ ขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัย ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า โจทก์เป็นเจ้าของบ้านเลขที่ ๕๓๔/๑๐ ขอยุติสัญญาเช่าบ้านใหม่ แขวงวัดพระยาไกร

เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร จำเลยเป็นเจ้าของบ้านเลขที่ ๕๓๔/๑๙ ขอยุติสัญญาเช่าบ้านใหม่ แขวงวัดพระยาไกร เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร ด้านหลังบ้านของโจทก์และจำเลยอยู่ติดกัน เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕ เวลาประมาณ ๘ นาฬิกา เกิดเพลิงไหม้บ้านของจำเลยแล้วลุกลามไหม้บ้านของโจทก์ได้รับความเสียหาย

มีปัญหาคือต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่า จำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์หรือไม่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๔/๑ บัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็น ซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์ เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว” เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ต้นเพลิงเกิดจากบ้านของจำเลยแล้วไฟไหม้ลุกลามไปไหม้บ้านของโจทก์ได้รับความเสียหาย โจทก์จึงได้รับประโยชน์จากข้อกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๔/๑ ดังกล่าว โดยกรณีนี้ศาลฎีกาเห็นว่า การที่ต้นเพลิงเกิดจากบ้านจำเลยแล้วไฟไหม้ลุกลามไปไหม้บ้านของโจทก์ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบเพราะถือว่าเป็นข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็น ซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่โจทก์ จำเลยมีหน้าที่ต้องพิสูจน์เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าว คดีนี้จำเลยนำสืบโดยอ้างตนเองเป็นพยาน และบุตรชายจำเลยซึ่งนอนอยู่ในบ้านของจำเลยขณะเกิดเหตุเบิกความรับว่า ต้นเพลิงเกิดจากในบ้านจำเลย แต่เชื่อว่าเหตุเกิดจากบุคคลภายนอกทั้งกันบุรีที่บริเวณต้นเพลิง จำเลยจึงต้องพิสูจน์ให้เห็นแต่ตามพยานหลักฐานของจำเลยไม่ปรากฏ จึงเป็นเพียงคำกล่าวอ้างลอย ๆ เท่านั้น พยานจำเลยจึงไม่อาจหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าวได้ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า จำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์ ทั้งจำเลยไม่นำสืบคัดค้านจึงกำหนดค่าเสียหายให้โจทก์ตามฟ้อง ฎีกาของโจทก์ฟังขึ้น

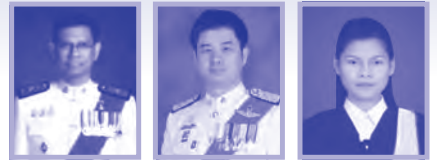
พิพากษากลับ ให้จำเลยชำระเงิน ๕๔๑,๒๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๕๒๘,๐๐๐ บาท นับจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕) จนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ให้จำเลยชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสามศาลแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความรวม ๑๐,๐๐๐ บาท

ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้

การเกิดเพลิงไหม้บ้านที่ถูกเพลิงไหม้หรือได้รับความเสียหายย่อมได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน ซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์ ภาระการพิสูจน์จึงเป็นคุณแก่ผู้ถูกเพลิงไหม้ ทำให้บ้านต้นเพลิงต้องมีภาระพิสูจน์ข้อเท็จจริง เพื่อสนับสนุนคำคู่ความหรือข้อแก้ตัวของตน การที่จำเลยกล่าวอ้างลอย ๆ จึงไม่อาจหักล้างข้อสันนิษฐานใน ป.วิ.แพ่ง มาตรา ๘๔/๑ ได้

* ผู้ช่วยอธิการบดี และคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

เข้าใจ...ฎีกาเด่น

รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์^{๔*}
มนต์ชัย ชนินทรลีลา^{**}
สุปวีณ์ มณีคล้าย^{***}

พิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๐๐/๒๕๕๙

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๙๑, ๒๖๘, ๒๘๘

ประมวลกฎหมายอาญา (ป.อ.) มาตรา ๒๘๘ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นมีองค์ประกอบความผิดประการหนึ่ง คือ ฆ่า คำว่า “ฆ่า” เป็นข้อเท็จจริงที่รู้กันอยู่ทั่วไปว่า หมายถึง การกระทำด้วยประการใดๆ ให้คนตาย แต่ตาม ป.อ. มิได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ตาย” ว่ามีความหมายอย่างไร และไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดนิยามความตายให้ชัดเจน เมื่อตาม พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ กำหนดให้แพทย์เป็นผู้ออกหนังสือรับรองการตาย ดังนั้น การวินิจฉัยการตายจึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริงที่ต้องให้แพทย์ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้วินิจฉัย โดยที่งานของแพทย์มีลักษณะเป็นวิชาชีพจึงเป็นงานที่ต้องมีกรอบขนบธรรมเนียมและจรรยาบรรณของหมุ่คณะโดยเฉพาะ และเป็นการใช้ความรู้ในวิทยาการเฉพาะด้านที่ผู้อื่นไม่อาจรู้ได้ทั้งหมด อีกทั้งมีวิวัฒนาการด้านการรักษาและวิทยาการเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การประกอบวิชาชีพเวชกรรมจึงมีกฎหมายควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพนี้เป็นพิเศษและมีการสอดส่องดูแลโดยบุคคลในวิชาชีพเดียวกัน เพื่อให้การประกอบวิชาชีพเป็นไปโดยถูกต้องตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ขณะเกิดเหตุวิทยาศาสตร์การแพทย์ด้านการปลูกถ่ายอวัยวะในผู้ป่วยที่มีปัญหาการสูญเสียหน้าที่การทำงานของอวัยวะหรือมีความล้มเหลวของอวัยวะต่าง ๆ เช่น หัวใจ ตับ ไต เป็นต้น มีความก้าวหน้าจนสามารถเอาอวัยวะจากผู้ที่ตายแล้ว หรือยังมีชีวิตอยู่นำไปปลูกถ่ายอวัยวะให้แก่ผู้ป่วยได้ ในกรณีนี้ได้มีประกาศแพทยสภา เรื่อง เกณฑ์การวินิจฉัยสมองตาย พ.ศ. ๒๕๓๒ และประกาศแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวินิจฉัยสมองตายมีสาระสำคัญว่า การวินิจฉัยคนตายโดยอาศัยเกณฑ์สมองตายนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องนำ

ไปใช้โดยเฉพาะกับการผ่าตัดเปลี่ยนอวัยวะสำคัญของมนุษย์ และอาจนำไปใช้ในกรณีอื่น ๆ ในอนาคตเพื่อความเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพและเพื่อประโยชน์ของประชาชน

บุคคลซึ่งได้รับการวินิจฉัยว่าสมองตาย ถือว่าบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย โดย “สมองตาย” หมายถึง การที่แกนสมองถูกทำลายจนสิ้นสุดการทำงานโดยสิ้นเชิงตลอดไป แพทย์เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยและตัดสินใจการตายของสมองตามเกณฑ์ของวิชาชีพ ดังนั้น เมื่อแพทย์ใช้วิธีการที่ได้รับการยอมรับในการสรุปว่าคนใช้นั้นถึงแก่ความตายแล้ว บุคคลผู้อยู่ในสภาวะสมองตาย คือ การที่แกนสมองถูกทำลายจนสิ้นสุดการทำงานโดยสิ้นเชิงตลอดไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการวินิจฉัยสมองตายที่คณะกรรมการแพทยสภากำหนดและออกเป็นประกาศแพทยสภา เรื่อง เกณฑ์การวินิจฉัยสมองตาย ย่อมถือได้ว่าเป็นการตายของบุคคล การที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๔ แพทย์ผู้ร่วมผ่าตัดเอาไตทั้ง ๒ ข้าง และดับออกจากร่างกายของนางสาว ล. และจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ แพทย์ผู้ร่วมผ่าตัดเอาไตทั้ง ๒ ข้าง ออกจากร่างกายของนาง น. ซึ่งอยู่ในสภาวะสมองตายตามประกาศแพทยสภาดังกล่าว เพื่อนำเอาอวัยวะนั้นไปทำการปลูกถ่ายอวัยวะให้แก่บุคคลอื่น จึงเป็นการกระทำต่อบุคคลที่ตายแล้ว ไม่มีสภาพเป็นบุคคลที่จะถูกฆ่าได้อีก ไม่เป็นความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่น

(จตุรงค์ นาสมใจ-บุญมี รัฐะศิริ-ประสิทธิ์ เจริญถาวรโกศา)

ข้อสังเกต : การตายตามความหมายในทางกฎหมาย คือ การไม่หายใจและหัวใจหยุดทำงาน ส่วนบุคคลที่สมองตายโดยแพทย์เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการวินิจฉัยตามประกาศแพทยสภา เรื่องเกณฑ์การวินิจฉัย

* ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
** ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแรงงานกลาง
*** นิตกรชำนาญการ ศาลแรงงานกลาง

สมองตายย่อมถือได้ว่าเป็นการตายของบุคคล ไม่มีสภาพเป็นบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕ อันทำให้ขาดองค์ประกอบภายนอก “ผู้อื่น” ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ นอกจากนี้ การกระทำที่จะเป็นความผิด ผู้กระทำต้องมีเจตนาและการกระทำนั้นต้องครบองค์ประกอบภายนอก คือ (๑) ผู้ใด (๒) ฆ่า (๓) ผู้อื่น เช่น แดงโกรธดำ แดงหยิบปืนขึ้นมายิงดำ ดำตาย การกระทำของแดงครบองค์ประกอบภายในคือเจตนาฆ่า และครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ แต่ถ้าขาดองค์ประกอบภายนอกของความผิด คือ ผู้กระทำย้อมไม่มีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ เช่น แดงยิงดำโดยแดงเข้าใจผิดไปว่าดำซึ่งนอนคลุมโปงอยู่กำลังนอนหลับ แต่ความจริงแดงหัวใจวายตายไปก่อนแล้ว ดำจึงไม่ได้ตายเพราะถูกแดงยิง แดงจึงไม่ต้องรับผิดฐานฆ่าดำตายโดยเจตนาตาม ป.อ. มาตรา ๒๘๘ เพราะขาดองค์ประกอบคำว่า “ผู้อื่น” แต่อย่างไรก็ตาม แดงอาจผิดฐานฆ่าดำตายโดยประมาทตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๑ หากการไม่รู้ของแดงเป็นเพราะความประมาทตาม ป.อ. มาตรา ๕๙ วรรคสี่ มีข้อสอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการ อัยการวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๘ มีธงคำตอบข้อสอบกฎหมายอาญา การที่นายหนึ่งกระทำชำเราศพนางสาวสวยจนสำเร็จความใคร่ นายหนึ่งไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรานางสาวสวย ตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๖ เนื่องจากนางสาวสวยถึงแก่ความตายแล้ว จึงไม่มีสภาพบุคคล เป็นกรณีขาดองค์ประกอบความผิด นอกจากนี้ การที่นายหนึ่งเข้าใจว่านางสาวสวยสลบไป และได้กระทำชำเราศพของนางสาวสวย เป็นการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่านายหนึ่งประสงค์ต่อผลหรือย้อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นไม่ได้ นายหนึ่งจึงไม่มีเจตนากระทำชำเราศพ และไม่มีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๖/๑ ประกอบมาตรา ๕๙ วรรคสาม

ตัวอย่างคดีความผิดต่อชีวิตเกี่ยวกับการไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗๒๙/๒๕๕๖ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ นั้น จำเลยที่ ๑ ต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอก

คือ (๑) ผู้ใด (๒) ฆ่า (๓) ผู้อื่น กล่าวคือ รู้ว่าการกระทำของจำเลยที่ ๑ เป็นการฆ่า และรู้ด้วยว่า วัตถุประสงค์แห่งการกระทำคือผู้อื่นนั้นยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งปัญหาว่าจำเลยที่ ๑ รู้หรือไม่ว่าผู้ตายถึงแก่ความตายแล้วนั้น โจทก์ไม่ได้ฎีกา และฎีกาโจทก์รับว่าจำเลยที่ ๑ เข้าใจว่าผู้ตายถึงแก่ความตายแล้ว ทั้งข้อเท็จจริงยุติตามคำพิพากษาศาลล่างว่าจำเลยที่ ๑ พยายามข่มขืนกระทำชำเราผู้ตายโดยใช้กำลังประทุษร้ายผู้ตายจนหมดสติแล้วนำไปทิ้งที่อ่างเก็บน้ำโดยเข้าใจว่าผู้ตายถึงแก่ความตายแล้ว ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๑ มิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดว่าผู้ตายยังไม่ถึงแก่ความตาย จะถือว่าจำเลยที่ ๑ ประสงค์ต่อผลหรือย้อมเล็งเห็นผลไม่ได้ การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงขาดองค์ประกอบความผิดตามความใน ป.อ. มาตรา ๕๙ วรรคสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๑๔๔/๒๕๕๕ เมื่อผู้ตายได้ตายไปแล้วแต่จำเลยคิดว่าผู้ตายสลบไป จึงข่มขืนกระทำชำเราผู้ตาย จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้ตาย เพราะผู้ตายได้ถึงแก่ความตายไปก่อนแล้ว ไม่มีสภาพเป็นบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕

ดังนั้น การขาดองค์ประกอบภายนอก ผลในการทางกฎหมายถือว่าผู้กระทำไม่มีความผิด คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๐๐/๒๕๕๙ ข้างต้น น่าจะวางหลักว่า บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะสมองตาย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการวินิจฉัยตามประกาศแพทยสภา เรื่องเกณฑ์การวินิจฉัยสมองตาย ย่อมถือได้ว่าเป็นการตายของบุคคลอันทำให้ขาดองค์ประกอบภายนอก “ผู้อื่น” ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ซึ่งมีข้อสังเกตว่าต้องเป็นการกระทำโดยแพทย์หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ไม่ใช่การกระทำของโดยบุคคลทั่วไป ดังนั้น หากบุคคลใดไปถอดเครื่องช่วยหายใจหรือเครื่องมือแพทย์ หรือกระทำด้วยประการใดให้บุคคลผู้ที่อยู่ในสถานะสมองตายซึ่งยังหายใจอยู่ได้ด้วยเครื่องมือแพทย์หยุดหายใจหรือตายตามความหมายกฎหมายเดิม น่าจะมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้ ปัญหาที่น่าคิดต่อไปมีว่าหากไม่ใช้การกระทำของแพทย์ เช่น ไปถอดเครื่องช่วยหายใจให้แก่ผู้ป่วยสมองตายจะถือว่าขาดองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นดังเช่นแพทย์เปลี่ยนถ่ายอวัยวะหรือไม่

Paris Agreement

เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา นายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศว่า สหรัฐอเมริกาจะถอนตัวจากความตกลงปารีสเนื่องจากความตกลงดังกล่าวสร้างภาระให้แก่สหรัฐอเมริกาทั้งด้านการเงินและเศรษฐกิจ ทำให้ประชาคมโลกกล่าวตำหนิและแสดงความผิดหวังกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประธานาธิบดีทรัมป์ในครั้งนี้อย่างกว้างขวาง ผู้เขียนเห็นว่าความตกลงฉบับนี้น่าสนใจเนื่องจากเป็นความพยายามอันสำคัญองประชาคมโลกในการต่อสู้กับภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนและได้กำหนดเป้าหมายและมาตรการต่างๆ ที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมให้ภาคีรับไปปฏิบัติ คอลัมน์ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมายฉบับนี้ ผู้เขียนจึงหยิบยกข้อความบางส่วนของข้อตกลงปารีสที่สำคัญและคำศัพท์ที่น่าสนใจมานำเสนอแนะ

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ในการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ค.ศ. ๑๙๙๒ (United Nations Framework Convention on Climate Change หรือ UNFCCC) รัฐภาคีซึ่งตระหนักถึงภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้บรรลุความตกลงปารีส (Paris Agreement) ซึ่งมุ่งหมายที่จะแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยการส่งเสริมให้ภาคีลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Mitigation) ควบคู่ไปกับการปรับตัวให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนไป (Adaptation) ด้วยความช่วยเหลือจากประเทศพัฒนาแล้วและประเทศภาคีอื่น ๆ (Support) ปัจจุบันมีประเทศที่ได้ให้สัตยาบันแล้วถึง ๑๔๗ ประเทศ และประเทศไทยเองก็ได้มอบสัตยาบันสารเข้าเป็นภาคีในความตกลงปารีสนี้ด้วย

เป้าหมายระยะยาวเชิงอุณหภูมิ

(Long-term temperature goal)

ความตกลงปารีสมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองต่อภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วยการควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียสและควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิให้ไม่ต่ำกว่า ๑.๕ องศาเซลเซียส (The Paris Agreement aims to respond to the threat of climate change by holding the increase in the global average temperature to well below 2°C and limiting the temperature increase to 1.5°C.)

climate change แปลว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Mitigation)

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายระยะยาวเชิงอุณหภูมิดังกล่าว ภาคีในความตกลงปารีสมุ่งหมายที่จะปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับที่สูงที่สุดของโลกโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จากนั้นจะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยมนุษย์และการกำจัดโดยการดูดซับก๊าซเรือนกระจก (To achieve the long-term temperature goal, Parties to the Paris Agreement aim to reach global peaking of greenhouse gas emissions as soon as possible, and to undertake rapid reductions thereafter with a view to achieving a balance between anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases.)

* อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด

greenhouse gas หรือ GHG หมายถึง ก๊าซเรือนกระจก

anthropogenic (adjective) แปลว่า ที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์

คำว่า source และ sink ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึง การปล่อยและการดูดซับก๊าซเรือนกระจก หรือแหล่งปล่อยและแหล่งดูดซับก๊าซเรือนกระจก

ภาคีจะต้องจัดทำและรายงาน “การมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด” ที่ตนประสงค์จะบรรลุอย่างต่อเนื่อง และจะต้องดำเนินมาตรการภายในประเทศเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมดังกล่าว โดยรัฐภาคีจะต้องรายงานการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนดทุกห้าปี และในรายงานครั้งถัดไปจะต้องแสดงถึงความก้าวหน้าจากเดิมด้วย (Each Party is required to prepare and communicate successive nationally determined contributions (NDCs) that it intends to achieve and pursue domestic measures so as to achieve the aims of such contributions. The Party must communicate an NCD every five years and each subsequent NCD must represent a progression beyond the current one.)

nationally determined contribution หรือ NDC หมายถึง การที่ภาคีกำหนดเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สามารถทำได้จริง แล้วดำเนินมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศลงเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น

Adaptation (การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)

ความตกลงปารีสได้กำหนดเป้าหมายของโลกในการปรับตัว โดยยกระดับศักยภาพในการปรับตัว เสริมความสามารถในการฟื้นตัว และลดความเปราะบางจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับความสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นในการดำเนินการปรับตัว (The Paris Agreement establishes a global goal on adaptation by enhancing adaptive

capacity, strengthening resilience and reducing vulnerability to climate change. Developing countries will receive continuous and enhanced support for the adaptation actions.)

resilience (noun) หมายถึง ความสามารถในการฟื้นตัวจากสิ่งไม่พึงประสงค์

การให้ความสนับสนุน (Support)

ประเทศพัฒนาแล้วต้องให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่ประเทศกำลังพัฒนาทั้งในการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีของประเทศกำลังพัฒนาภายใต้ความตกลงนี้ และต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางการเงินที่ได้ให้ไปทุกสองปีด้วย ส่วนภาคีอื่นสามารถให้การสนับสนุนดังกล่าวได้ตามความสมัครใจ (Developed countries are obliged to provide financial support to developing countries with respect to both mitigation and adaptation in fulfilling their obligations under the Agreement. Developed countries are also required to communicate information related to financial support already provided every two years. Other Parties are encouraged to provide such support voluntarily)

จะเห็นได้ว่าประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกามีพันธกรณีในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามความตกลงปารีส เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่าประเทศพัฒนาแล้วปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกมาในปริมาณที่มากกว่า อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ประธานาธิบดีทรัมป์กล่าวว่า ความตกลงนี้เป็นภาระอย่างยิ่งและทำให้สหรัฐอเมริกาเสียเปรียบ อย่างไรก็ตาม การถอนตัวจากความตกลงนี้จะกระทำไม่ได้ก็ต่อเมื่อครบสามปีนับแต่วันที่ความตกลงนี้มีผลบังคับใช้กับภาคีที่ประสงค์จะถอนตัว และจะต้องแจ้งความประสงค์ดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการถอนตัวจะมีผลเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับจากวันที่ผู้เก็บรักษาได้รับแจ้งการถอนตัวดังกล่าวด้วย

“คนดี”

โสธ สุตานันท์*

“ระบบดี	คนดี	ยอมดีแน่
ระบบดี	คนแย	ต้องแก้ไข
ระบบแย	คนดี	มีทางไป
ระบบแย	คนไม่ไหว	บรล้วยเอย”

รัฐธรรมนูญ ถือเป็นกฎหมายสูงสุดที่วาง “ระบบ” หรือ กฎเกณฑ์กติกาหลักสำคัญของประเทศชาติ หากสังคมใดมี รัฐธรรมนูญที่ดีมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์แห่ง ธรรมชาติอย่างถูกต้องเหมาะสมและอย่างประสานสอดคล้อง กลมกลืนกัน อีกทั้งมีสมาชิกในสังคมที่เป็น “คนดี” กอปรด้วย ปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรมและความรู้ความเข้าใจทั้งกฎ ธรรมชาติและกฎหมายอย่างถ่องแท้ลึกซึ้ง สังคมนั้นย่อมมีแต่ ความสงบสุข ก่อให้เกิดสันติภาพและมีวิวัฒนาการไปในทางที่ สร้างสรรค์ดีงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป^๑

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะถือเป็นกฎหมายสูงสุดที่วางระบบหรือกฎเกณฑ์กติกาที่ดี สำหรับสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร คงมีความคิดความเห็นที่แตก ต่างหลากหลาย ซึ่งไม่ว่าวัตถุประสงค์ของบทความนี้ ประเด็นที่ อยากรจะเชิญชวนท่านผู้อ่านมาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนกันคือ เรื่อง “คน” ทั้งนี้เพราะเหตุว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้น้ำหนักความ สำคัญกับเรื่องคนอย่างมาก ซึ่งผู้เขียนก็เห็นพ้องด้วย ไม่ว่าจะระบบ จะแยอย่างไร แต่หากเรามีคนดียอมมีทางไป แต่ถ้าทั้งระบบก็แย คนก็ไม่ไหว อนาคตประเทศไทยคงอย่าแยแน่นอน

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่สะท้อนถึงการให้ความสำคัญ กับเรื่องคน คือ มีการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของ ผู้ที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในทางการเมืองไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร รวมทั้งในศาลรัฐธรรมนูญและ องค์กรอิสระต่าง ๆ ไว้อย่างเข้มงวด มีมาตรฐานสูง^๒ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เป็นผู้มึ คุณธรรมจริยธรรมสังคมให้การยอมรับนับถือ ทั้งนี้ กรณีเรื่อง จริยธรรมนั้นได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วม กันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นเพื่อใช้บังคับแก่ตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย^๓

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาสังคมไทยเรามี ปัญหาถกเถียงกันมาตลอดเกี่ยวกับเรื่อง “คนดี” และจนถึง บัดนี้ก็ดูเหมือนจะยังไม่ได้ข้อสรุปหรือข้อตผลึกทางความคิดที่ ชัดเจนนัก โอกาสนี้ จึงขอ นำความหมายของคำว่าคนดีมา วิเคราะห์แลกเปลี่ยนกับท่านผู้อ่าน โดยผ่านมุมมองตามหลัก ธรรมคำสอนในศาสนาพุทธ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า หนทางที่จะช่วยนำพาไปสู่ความหลุด พ้นหรือการดับทุกข์ มีอยู่ทางเดียวเท่านั้น เรียกว่า “มรรคแปด” เป็นเอกายนมรรค นอกเหนือจากเส้นทางนี้แล้ว ไม่มีทางอื่นใด อีก โดยมรรคแปดประกอบด้วย^๔

๑. สัมมาทิฐิ แปลว่า เห็นชอบหรือรู้ชอบ คือ มีความ รู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกและชีวิตอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง หรือตามสภาวะของธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนิยาม ๕ ขันธ์ ๕ กฎไตรลักษณ์ กระบวนการ อริยสัจ และหลักอิทัปปัจจยตาปฏิจจนุปบาท

๒. สัมมาสังกัปปะ แปลว่า ดำริชอบหรือนึกคิดในทาง ที่ถูกต้อง คือ มีความนึกคิดที่ปลอดโปร่ง เป็นอิสระ ไม่มีความ ยึดติด พัวพัน ไม่มีอคติ ปฏิปักษ์ ชอบใจ ไม่ชอบใจ

๓. สัมมาวาจา แปลว่า วาจาชอบ คือ การละเว้นจาก วจีทุจริตทั้งปวง โดยหลักการพูดที่ถูกต้องสมบูรณ์ในทางพระพุท- ศาสนามีอยู่ ๔ ข้อ คือ พูดความจริง เป็นประโยชน์ ถูกกาลเทศะ และพูดด้วยความมีเมตตา

๔. สัมมากัมมันตะ แปลว่า กระทำชอบ คือ การละเว้น สิ่งที่ไม่พึงกระทำทั้งปวง เช่น ละเว้นจากการทำลายชีวิต ขโมย ของคนอื่น ประพฤติผิดในกาม รวมถึงการกระทำในสิ่งที่ควรพึง กระทำด้วย เช่น การมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่น การทำบุญ สร้างกุศลด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ กระทำกิจการงานทุกอย่างเพราะ เห็นเป็นหน้าที่ โดยหน้าที่และเพื่อหน้าที่ ไม่มุ่งทำเพื่อหวังผล ประโยชน์ตอบแทนใด ๆ ในลักษณะที่เป็นต้นเหตุ แต่มุ่งทำเพื่อ ฉันทะเป็นสำคัญ

* ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้นในศาลแขวงลำปาง.

^๑ โสธ สุตานันท์ , วิเคราะห์ว่าหาธรรมนิคศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพฯ:โพสท์, ๒๕๕๗), หน้า ๒๕๔.

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๗, ๗๘, ๑๐๘, ๑๖๐, ๒๐๑, ๒๐๒, ๒๑๖, ๒๒๒, ๒๒๘, ๒๓๒, ๒๓๘, ๒๔๖.

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๔.

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์, พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ (กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๗๓๓.

๕. สัมมาอาชีวะ แปลว่า เลี้ยงชีพชอบ คือ การทำมาหากินด้วยการประกอบอาชีพที่สุจริต รวมตลอดถึง การมีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร ไม่ปล่อยปะละเลยให้งานค้างค้ำงหมักหมม ยุ่งเหยิง สับสน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ขายผ้าเอาหน้ารอด หรือทำงานแบบผักชีโรยหน้า

๖. สัมมาวายามะ แปลว่า พยายามชอบ คือ มีความเพียรพยายามสร้างผลสำเร็จด้วยเรี่ยวแรงของตน ไม่คิดหวังหรืออ่อนนอนขอผลที่ต้องการโดยไม่กระทำ ทั้งการเพียรพยายามนั้นต้องทำอย่างเหมาะสม สอดคล้องสัมพันธ์กับเหตุปัจจัยและสิ่งแวดล้อมรอบข้างด้วย

๗. สัมมาสติ แปลว่า สติชอบ คือ มีสติตื่นรู้อยู่เสมอ ไม่พลั้งเผลอ เลินเล่อ ฟันเฟือนเลื่อนลอย หรือตั้งอยู่ในความประมาท ขาดความระมัดระวัง

๘. สัมมาสมาธิ แปลว่า สมาธิชอบ คือ ภาวะที่จิตตั้งมั่น มีอารมณ์เป็นหนึ่ง มีความหนักแน่นมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่านหรือส่ายไปมา

หากสรุปรวบยอดมรรคแปดเป็นหนึ่งเรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง ถ้าย่อเป็นสอง ได้แก่ สมถะกับวิปัสสนา ถ้าย่อเป็นสาม คือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือที่เรียกว่า “ไตรสิกขา” นั่นเอง “ศีล” คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ “สมาธิ” คือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ และ “ปัญญา” คือ สัมมาทิภาวิญญู สัมมาสังกัปปะ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้มีสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยูร ธมฺมปุตฺโต) ได้เคยแสดงธรรมเทศนาไว้ว่า กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบครบ ๓ ด้าน คือ **พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา** แยกขาดจากกันไม่ได้โดยเด็ดขาด

เพราะเบื้องหลังพฤติกรรมที่แสดงออกมามีเจตนาภายในจิตใจเป็นตัวกำหนดและพฤติกรรมจะตื่นขึ้นค้นคว้าหรือลึกซึ้งกว้างขวางเพียงใดขึ้นอยู่กับปัญญาเป็นสำคัญ ขณะเดียวกันจิตใจจะมีความสุขได้ก็ต้องอาศัยพฤติกรรมที่ดำเนินการไปตามความต้องการหรือถูกใจ และจิตใจจะโปร่งโล่งสบายได้ก็ต้องอาศัยปัญญาอันเฉลียวฉลาดที่สามารถล่วงรู้และเข้าใจปัญหา รวมทั้งบริหารจัดการกับปัญหาได้เป็นอย่างดี ส่วนปัญญาก็เช่นกัน จะพัฒนาหรือทำงานได้ผลดีก็ต้องอาศัยจิตใจที่เข้มแข็ง มีสมาธิ สงบมั่นคงแน่วแน่ ไม่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย พร้อมกันนั้นในการแสวงหาปัญญาก็ต้องใช้พฤติกรรมเกื้อหนุนและเป็นเครื่องมือ เช่น การค้นคว้ารวบรวมข้อมูล การรู้จักดู รู้จักฟัง รู้จักพูด รู้จักติดต่อสัมพันธ์กับผู้คนในสังคม เป็นต้น^๕

จากที่กล่าวมาจึงน่าจะสรุปได้ว่า ความหมายของคำว่า “คนดี” ในทางพระพุทธศาสนา คือ คนที่ฝึกฝนพัฒนาตัวเอง

จนถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง โดยนัยยะความหมายเช่นนี้ คนที่คิดนึกสิ่งใดอันก่อปรด้วยอคติหรือตั้งอยู่บนฐานของความรู้สึกชอบใจไม่ชอบใจ อาฆาตพยาบาท เบียดเบียนให้ร้าย ใช้ตมทาและอารมณ์นำหน้า ไม่ใช่เหตุผลและปัญญาเป็นหลักนำจึงเป็นคนดีที่พร่องเพราะขาดสัมมาสังกัปปะ คนที่ชอบพูดโกหก หลอกลวง หลีกหนี เหน็บแนม เพื่อเจ้อ ด่าทอ ประชดประชัน ดูหมิ่นเหยียดหยาม ให้ร้ายป้ายสี เอาดีใส่ตัวป้ายชั่วให้คนอื่น จึงเป็นคนดีที่พร่องเพราะขาดสัมมาวาจา

คนที่ชอบกลั่นแกล้งรังแก แย่งชิงทำร้าย ยกยอกฉ้อโกง ผิดลูกผิดเมียผู้อื่น หรือมุ่งทำการสิ่งใดเพื่อหวังลาภยศ ชื่อเสียง อำนาจ ผลประโยชน์ในทางที่มีชอบมิควร จึงเป็นคนดีที่พร่องเพราะขาดสัมมากัมมันตะ คนที่ไม่ประกอบสัมมาอาชีวะ หาเลี้ยงชีพไปในทางที่ผิดศีล หรือด้วยวิธีการทุจริตผิดกฎหมาย คอร์รัปชัน ฉ้อราษฎร์บังหลวง จึงเป็นคนดีที่พร่องเพราะขาดสัมมาอาชีวะ คนที่ไม่สนใจใฝ่ปฏิบัติธรรม ฝึกสติ นั่งสมาธิ เจริญวิปัสสนา จึงเป็นคนดีที่พร่องเพราะขาดสัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ และคนที่พร่องเพราะขาดองค์มรรคทั้ง ๗ ข้อดังกล่าวมาไม่ว่าจะเป็นข้อใดก็ตามย่อมเป็นคนดีที่พร่องเพราะขาดสัมมาทิภาวิญญู ซึ่งนับได้ว่าเป็นข้อที่สำคัญที่สุด เพราะเปรียบเสมือนเป็นหัวขบวนรถจักรที่จะลากตู้ขบวนทั้งเจ็ดให้วิ่งไปในทิศทางที่ถูกต้อง

อนึ่ง พึงมีข้อสังเกตว่า ตราบใดที่ยังไม่บรรลอรหัตต์หรือเข้าถึงซึ่งนิพพานย่อมมีอาจมีใครเป็นคนดีที่ไม่พร่องได้ ส่วนจะพร่องในข้อไหน มากน้อยอย่างไร คงขึ้นอยู่กับบุญทำกรรมแต่ง และเหตุปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ดังนั้น สำหรับปุถุชนคนทั่วไป คงไม่มีใครที่จะไปมีอำนาจตัดสินชี้ขาดอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดได้ว่าใครเป็นคนดีหรือคนชั่ว

นอกจากนั้น ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกคือ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยไว้ข้อหนึ่งว่า พระภิกษุรูปใดอวดอุตริมนุสสรธรรม^๖ คือ อวดอ้างว่าตนเองเป็นผู้บรรลุธรรม ถือว่าต้องปาราชิกคือพ้นจากความเป็นพระ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสังคมฆราวาส คนที่ประกาศตัวว่าตนเองเป็นคนดี ก็น่าจะทำนองเดียวกัน คือ พ้นจากการเป็นคนดีในทันที เหตุผลเพราะว่า พระพุทธเจ้าสอนว่า ทุกสรรพสิ่งล้วนอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา หนทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติธรรม คือ การพยายาม ละวางปล่อยวาง ลอดัดตาตัวตน ตัวกูของกูให้เล็กที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยมีเป้าหมายปลายทางในท้ายที่สุด คือ การเข้าถึงซึ่งความว่างหรือสุญตา ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งปวง ดังนั้น คนที่กล่าวหาญชาญชัยถึงขนาดประกาศตัวเองต่อสาธารณชนว่า เป็น

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์, “นิตยสารธรรมสาร”, รวมคำบรรยายหลักวิชาวิปัสสนากรรมฐาน (กรุงเทพฯ : ญาณุสน, ๒๕๔๘), หน้า ๓๙ - ๔๐.
^๖ อาบัติปาราชิกเปรียบเสมือนโทษประหารของพระภิกษุ มีอยู่ ๔ ประการ คือ เสพเมถุน ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของไม่ให้ พรากรายมนุษย์จากชีวิต และอวดอุตริมนุสสรธรรม.

คนดีเหนือคนอื่น ย่อมแสดงว่าเขาเป็นคนที่ยึดมั่นถือมั่นในตัวตนของตัวเองสูงมาก ซึ่งเป็นมิจฉาทิฐิ เป็นความหลงผิด และขัดแย้งสวนทางกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างสิ้นเชิง

การทำหน้าที่ที่ถูกต้องแท้จริงจึงไม่จำเป็นต้องประกาศคนที่ชอบตัดสินคนอื่นโดยอ้าง “ในนามแห่งความดี” แท้จริงแล้วเป็นเพียงแค่ “คนดีดี” เท่านั้น ซึ่งมักไม่เอาธรรมะแท้ ส่วนใหญ่จะเป็นคนขาดเมตตา มองเพียงมุมเดียวและหลงตัวเอง วิธีแก้ไขอาการติดดี คือ ให้เลิกมองตนเองเป็นคนดี คนอื่นชั่วร้ายเสีย^๗ พร้อมทั้งปรับทัศนคติมุมมองเกี่ยวกับการทำความดีใหม่ ให้ถูกต้องสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งท่านสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้เคยแสดงธรรมเทศนาไว้ภายใต้หัวข้อที่ชื่อว่า “**ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อ กรรมไม่จ้อใคร**” พอสรุปสาระสำคัญได้ ๒ ประการ คือ

ประการแรก พิจารณาในแง่ “ความต้องการ” ท่านอธิบายว่า ในการทำความดีนั้น หากมอง “อย่างแคบ” ก็จะมีเป้าหมายความต้องการเพียงเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง (อันที่จริง ก็ไม่ใช่การทำความดีอย่างแท้จริงเพราะมีความโลภซึ่งเป็นกรรมชั่วแฝงอยู่ด้วย) แต่หากมอง “อย่างกว้าง” ก็จะมีเป้าหมายเพื่อสังคมโดยรวมเป็นสำคัญ แต่โดยที่คนกับสังคมย่อมแยกจากกันไม่ออก หากสังคมใดเป็นสังคมที่ดี ผู้คนส่วนใหญ่มีคุณธรรมจริยธรรม มองความมุ่งหมายของการทำความดีอย่างกว้าง “**ธรรมวาทิ**” ย่อมมีเสียง ผลดีนั้นย่อมสะท้อนกลับไปหาคนในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลอย่างแน่นอน คนทำดีก็จะได้ดี ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากสังคม

ในทางตรงข้าม หากสังคมใดแยءหรือมีความเสื่อมโทรม ผู้คนส่วนใหญ่มองเป้าหมายความต้องการอย่างแคบเพื่อตนเองมากกว่าส่วนรวม “**อธรรมวาทิ**” ย่อมรุ่งเรือง และ “**ธรรมวาทิ**” จะเงียบเสียง สังคมนั้นย่อมไม่ต้องการหรือยกย่องเชิดชูความดีในท้ายที่สุดคนทำดีก็จะได้ไม่ดี และสังคมก็จะเสื่อมลงไปเรื่อย ๆ แล้วล่มสลายไปในที่สุด

เพราะฉะนั้น การทำความดีที่ถูกต้องจึงต้องมองความหมายอย่างกว้างเป็นสำคัญ หน้าที่ของมนุษย์ไม่ได้เกิดมาเพียงเพื่อแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองกิเลสตัณหาของตนเองเท่านั้น แต่มีหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาจิตใจตนเองไปสู่สิ่งที่ดีงามและทำเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวมด้วย หากใครทำความดีแล้วรู้สึกว่าจะไม่ได้ดี ย่อมแสดงว่า สังคมที่อาศัยอยู่นั้นกำลังเสื่อมโทรม เราต้องไม่ซ้ำเติมสังคมโดยอ้างเหตุผลสั้น ๆ เพียงว่า เมื่อทำดีไม่ได้ดี แล้วจะทำดีไปทำไม ก็ในเมื่อเราไม่พยายามทำให้สังคมดีแล้วคนทำดีจะได้ดีได้อย่างไร

ประเด็นที่สอง พิจารณาในแง่ของ “หลักการ” ในทางพระพุทธศาสนา มองว่าโดยธรรมชาติเหตุกับผลย่อมมีความ

สัมพันธ์กันเสมอ แต่เหตุกับผลที่ว่านั้น ย่อมไม่ใช่เหตุเดี่ยวหรือผลเดี่ยว เหตุอย่างหนึ่งอาจก่อให้เกิดผลมากมายหลายอย่าง ขณะที่ผลอย่างหนึ่งก็เกิดมาจากเหตุปัจจัยหลายอย่างเช่นกัน คำว่า “**กรรม**” หรือการกระทำ ซึ่งเป็นเจตนาหรือเจตจำนงของมนุษย์นั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของธรรม (เหตุปัจจัย) เท่านั้น

เพราะฉะนั้น การทำกรรมดีจะก่อให้เกิดผลดีตามความต้องการของผู้กระทำหรือไม่ ย่อมอยู่ที่ว่ามีเหตุปัจจัยต่าง ๆ พร้อมหรือไม่ เปรียบเสมือนเราต้องการต้นมะม่วง เราต้องนำเมล็ดพันธุ์ไปเพราะปลูกลงดินที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำ มีอากาศ มีแสงแดด มีอุณหภูมิที่เหมาะสมถูกต้องตามฤดูกาล หากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวไม่มีพร้อม ต้นมะม่วงย่อมไม่อาจเกิดขึ้นตามความต้องการของเราได้ หรือใครต้องการความร่ำรวยก็ต้องรู้ว่าเหตุปัจจัยที่จะช่วยทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทองมีอะไรบ้าง แล้วจัดการวางแผนไปตามนั้น ฉะนั้นใครก็ตาม การทำความดีจะก่อให้เกิดผลดีตามความต้องการก็ต่อเมื่อมีเหตุปัจจัยถึงพร้อมทุกอย่างที่จะทำให้เกิดผลดีนั้น ๆ ได้

นอกจากนั้น ท่านยังตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจอีกประการหนึ่งว่า เป้าหมายที่ต้องการของมนุษย์จากการที่ตนเองได้กระทำการต่าง ๆ ไปนั้นไม่เหมือนกัน เช่น บางคนต้องการความมั่งคั่งร่ำรวย บางคนต้องการค้าขายรุ่งเรืองหรือเกียรติยศชื่อเสียง บางคนต้องการความสุขใจ มีชีวิตที่พัฒนาองอาจ เป็นต้น

ดังนั้น มนุษย์จึงต้องใช้ “**ปัญญา**” ในการศึกษาเรียนรู้ให้ได้ว่า เหตุปัจจัยที่จะนำไปสู่ผลหรือความต้องการของตนเองในแต่ละเรื่องนั้น มีอะไรบ้าง ถ้าไม่รู้ย่อมเป็นการพันวิสัยที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหวังได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ต้องพึงตระหนักไว้ด้วยว่าเหตุปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะ “**ปัจจัยภายนอก**” นั้น เราไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด เพราะฉะนั้น ถึงแม้เราจะมีปัญญาสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้โดยตลอด แต่ด้วยข้อจำกัดของเหตุปัจจัยในตัวของเราเอง เราจึงไม่สามารถกระทำการใด ๆ เพื่อให้ได้รับผลตามที่ต้องการได้ทุกอย่าง

อย่างไรก็ตาม กรณี “**ปัจจัยภายใน**” ซึ่งหมายถึง จิตใจของเราเองนั้น เราสามารถควบคุมได้ ดังนั้น หากเราทำความดีเพื่อความดี เพื่อฝึกฝนพัฒนาจิต หรือเพื่อต้องการให้ชีวิตดีงามยิ่ง ๆ ขึ้นไปแล้ว ความต้องการที่พึงประสงค์ย่อมเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอนโดยไม่มีเงื่อนไขข้อแม้ใด ๆ ทั้งสิ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความนี้จะมีส่วนช่วยทำให้สังคมไทยมีความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำว่า “**คนดี**” ได้อย่างถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้นและขอฝากผู้มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศไทยในอนาคตตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในหมวด ๑๖ ได้นำไปประกอบการพิจารณาต่อไปด้วย. /

^๗ วรภัทร์ ภูเจริญ, จุดตะเกียงดีกว่าดาความมืด”, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพฯ: อมรินทร์ HOW-TO อัมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๓.

หมายเหตุท้ายคดีปกครอง

รวิทร์ ชัยภิวตรักดี*

เรื่อง ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๔๐/๒๕๕๙^๑ วินิจฉัยว่า “การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงเป็นเพียงกระบวนการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การออกคำสั่งทางปกครองว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำความผิดวินัยตามที่ถูกลงโทษหรือไม่ ซึ่งหมายถึงการพิจารณาทางปกครอง ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงจึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง แม้ผู้ฟ้องคดีจะกล่าวอ้างว่าผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนเสียหายเนื่องจากไม่ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนในระหว่างถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ตาม แต่หากต่อมากลางการสอบสวนแล้วเสร็จผลปรากฏว่าผู้ฟ้องคดีมิได้กระทำความผิดจริง ผู้ฟ้องคดีก็มีสิทธิได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ได้รับความเสียหายในประเด็นนี้ ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องมาจากคำสั่งดังกล่าว ผู้ฟ้องคดีจึงไม่อยู่ในฐานะผู้มีสิทธิฟ้องคดีนี้ ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความนั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นฟ้องด้วย จึงมีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น”^๒

การพิจารณารับฟ้องคดีปกครองนั้นต้องพิจารณาในเงื่อนไขการฟ้องคดีให้ครบถ้วนเสียก่อน หากคำฟ้องไม่สมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขการฟ้องคดีและไม่อาจแก้ไขคำฟ้องให้สมบูรณ์ได้หรือผู้ฟ้องคดีไม่ยอมแก้ไขให้สมบูรณ์

ตามคำสั่งศาลแล้ว ศาลปกครองย่อมมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ โดยเงื่อนไขการฟ้องคดี ได้แก่ เงื่อนไขเกี่ยวกับผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง^๓ เงื่อนไขเกี่ยวกับความสามารถของผู้ฟ้องคดี เงื่อนไขเกี่ยวกับคำขอในคำฟ้องให้ศาลมีคำสั่งบังคับเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายของผู้ฟ้องคดีตามมาตรา ๗๒ เงื่อนไขเกี่ยวกับการต้องดำเนินการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดีตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง เงื่อนไขเกี่ยวกับคำฟ้องและเอกสารที่ยื่นส่งศาล ตามมาตรา ๕๕ เงื่อนไขเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๕๕/๑ เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการฟ้องคดี เงื่อนไขเกี่ยวกับข้อห้ามในการฟ้องคดีต่อศาลและเงื่อนไขอื่น ๆ^๔

ข้อเท็จจริงตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดนี้ ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นเพื่อขอเพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งคณะกรรมการนี้มีหน้าที่สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานว่า ผู้ฟ้องคดีได้กระทำความผิดวินัยตามที่ถูกลงโทษหรือไม่ แม้คำสั่งนี้จะคำสั่งที่ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามมาตรา ๙ (๑) ที่กำหนดว่า ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือคำสั่งในเรื่องคดีพิพาทเกี่ยวกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็น

* รองอัยการจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัดชลบุรี

นิติศาสตร์บัณฑิต ม.ธรรมศาสตร์, นิติศาสตรมหาบัณฑิต ม.ธรรมศาสตร์, เนติบัณฑิตไทย, ประกาศนียบัตรผู้ผ่านการอบรมวิชาว่าความ, ประกาศนียบัตรหลักสูตรกฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ที่ได้รับการรับรองจาก ก.ศ.ป. แล้ว)

^๑ ข้อเท็จจริงตามคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๔๐/๒๕๕๙ นี้ ได้มีการนำมาออกเป็นข้อสอบภาควิชาการของหลักสูตรกฎหมายปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ที่ได้รับการรับรองจาก ก.ศ.ป. แล้ว) รุ่นที่ ๗ สอบเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๐

^๒ กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม สำนักบริหารกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, จุลสารข่าววินัยและคุณธรรม ฉบับที่ ๗/๒๕๕๓, น.๕-๖.

^๓ หากระบุเพียงเลขมาตรา ให้หมายความว่าเป็นบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๒

^๔ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ฤทัย หงส์ศิริ, ศาลปกครองและการดำเนินคดีในศาลปกครอง, (พิมพ์ครั้งที่ ๔), (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พฤศจิกายน ๒๕๕๕), น.๑๐๖-๑๓๙.

การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้าง
ขั้นตอน โดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชน
เกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาล
ปกครองในกรณีนี้จะต้องเป็น **ผู้ได้รับความเดือนร้อนหรือ
เสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจ
หลีกเลี่ยงได้** อันเนื่องจากการกระทำของหน่วยงานทาง
ปกครอง ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง อันเป็นเงื่อนไขการฟ้อง
คดีเกี่ยวกับผู้มีสิทธิฟ้องคดี ซึ่งศาลปกครองสูงสุดในคดีนี้ได้
วินิจฉัยว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่าง
ร้ายแรงเป็นเพียงกระบวนการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การ
ออกคำสั่งทางปกครองว่า ผู้ฟ้องคดีกระทำความผิดวินัยตามที่ถูก
กล่าวหาหรือไม่ แม้ผู้ฟ้องคดีจะกล่าวอ้างว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับความ
เดือดร้อนเสียหายเนื่องจากไม่ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
เดือนในระหว่างถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ตาม
แต่หากต่อมากลางสอบสวนแล้วเสร็จผลปรากฏว่าผู้ฟ้องคดี
มิได้กระทำความผิดจริง ผู้ฟ้องคดีก็มีสิทธิได้รับการเลื่อนขั้น
เงินเดือน ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ได้รับความเสียหายในประเด็นนี้
ผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจ
จะเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่อง
มาจากคำสั่งดังกล่าว ศาลปกครองสูงสุดจึงเห็นฟ้องด้วยกับ
คำสั่งจำหน่ายคดีของศาลปกครองชั้นต้น

นอกจากนี้ ยังมีคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๗๓/
๒๕๕๖ ที่วินิจฉัยไว้แนวเดียวกัน ความว่า “ผู้ฟ้องคดีเป็น
ข้าราชการตำรวจซึ่งถูก**ตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย**
เนื่องจากถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยฐาน ไม่เคร่งครัด
ต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผน คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นเพียง
ขั้นตอนการดำเนินการภายในของเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จ
จริงในการที่ผู้มีอำนาจจะวินิจฉัยหรือออกคำสั่งตามความ
เห็นหรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้
ฟ้องคดี การออกคำสั่งตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัยผู้ฟ้อง
คดีจึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครองผู้ฟ้องคดีจึงมิใช่ผู้ได้รับความ
เดือดร้อนหรือเสียหายที่จะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล
ปกครอง”

ทว่ามี คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๓๖/๒๕๕๔

ซึ่งได้วินิจฉัยไว้อีกแนวหนึ่งตรงกันข้ามกัน ความว่า “ในกรณี
ที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่าง
ร้ายแรง กฎหมายบัญญัติให้อำนาจผู้บังคับบัญชาการ
เลื่อนขั้นเงินเดือนไว้ก่อนและให้เงินสำหรับเลื่อนขั้นเงินเดือน
เดือนได้ แม้คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย
อย่างร้ายแรงจะไม่มีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้
ฟ้องคดี แต่ก็ก่อความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะก่อ
ความเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้แก่ผู้ฟ้อง
คดีอย่างมีนัยสำคัญแล้วและการแก้ไขหรือบรรเทาความ
เดือดร้อนหรือความเสียหายที่คำสั่งดังกล่าวก่อหรืออาจจะ
ก่อให้เกิดแก่ผู้ฟ้องคดี จำต้องมีคำสั่งของศาล โดยการ
สั่งให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้ฟ้องคดี
จึงเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีนี้ที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับ
คำฟ้องคดีนี้ไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบ
ความ โดยเห็นผู้ฟ้องคดีไม่ใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือ
เสียหายอันเนื่องมาจากคำสั่งของผู้ฟ้องคดีที่เป็นเหตุแห่งการ
ฟ้องคดีนี้ ศาลปกครองสูงสุดไม่เห็นฟ้องด้วย”^๕

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาล
ปกครองสูงสุดในคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๔๐/๒๕๕๔
มากกว่าคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๓๖/๒๕๕๔ เนื่องจาก
คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๔๐/๒๕๕๔ ได้วินิจฉัยว่า ผู้ฟ้อง
คดีนี้ไม่อยู่ในฐานะผู้มีสิทธิฟ้องเพิกถอนคำสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง เพราะผู้ฟ้อง
คดีมิใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือด
ร้อนหรือเสียหายโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงไม่เข้าเงื่อนไข
การฟ้องคดี ซึ่งเป็นการวินิจฉัยที่เป็นไปตามหลักกฎหมาย
ปกครองซึ่งผู้เขียนได้อธิบายไปแล้วข้างต้น อีกทั้ง หากศาล
ปกครองสูงสุดวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีนี้ไปในทางตรงกัน
ข้ามกันโดยให้ผู้ถูกตรวจสอบมีสิทธิฟ้องคดีได้ ก็จะทำให้
การอำนวยความสะดวกธรรมแก่ทุกฝ่ายล่าช้าเกินสมควร เพราะ
อาจทำให้เรื่องเดียวกันนี้ถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้
หลายครั้ง^๖ ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจได้
วินิจฉัยและหากเห็นว่าผู้ถูกตรวจสอบกระทำความผิดก็ให้มีคำสั่ง
ทางปกครองลงโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกตรวจสอบไปเสียก่อน
แล้วจึงให้ผู้นั้นมีสิทธิฟ้องคดีเพิกถอนคำสั่งทางปกครองไป
เสียทีเดียว

^๕ กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม สำนักบริหารกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, จุลสารข่าววินัยและคุณธรรม ฉบับที่ ๓/๒๕๕๓, น.๖.

^๖ ตัวอย่างกรณีที่อาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้หลายครั้ง เช่น อธิบดีกรม ก. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงว่า นาย ข. ข้าราชการ
สังกัดกรม ก. กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ เมื่อนาย ข. ได้ทราบคำสั่งนี้ จึงได้ยื่นฟ้องเพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวต่อศาลปกครอง
หากศาลปกครองรับคำฟ้องนี้ไว้พิจารณา ต่อมากลางพิจารณาถึงที่สุดวินิจฉัยว่าคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว จากนั้นหากคณะกรรมการ
วินิจฉัยว่านาย ข. กระทำความผิดวินัยร้ายแรง และอธิบดีกรม ก. มีคำสั่งทางปกครองลงโทษนาย ข. โดยให้ไล่ออกจากราชการ นาย ข. จึงได้อุทธรณ์คำสั่งให้ไล่ออกนี้
แต่ปลัดกระทรวงวินิจฉัยอุทธรณ์โดยยึดตามคำสั่งของอธิบดีกรม ก. ต่อมานาย ข. จึงได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองครั้งที่สองขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครอง
ให้ไล่ออกนี้เสีย เป็นต้น

ข้อสอบพร้อมคำตอบในการสอบคัดเลือก เพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๕๘ วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วันอาทิตย์ที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๘

คำถาม ๑๐ ข้อรวม ๑๐๐ คะแนนเวลาตอบ ๔ ชั่วโมง ๑๐ นาที (๑๔.๐๐ - ๑๘.๑๐ นาฬิกา)
ให้ยกเหตุผลประกอบคำตอบด้วย

ต่อจากฉบับที่แล้ว

ข้อ ๑ นายสินซื้อโฉนดเงินของนางสาวโดยนางแสนทราบเรื่องดังกล่าว นายสินจึงได้ขานางแสนตายเพื่อปกปิดความผิดแล้วได้ปลอมหนังสือขอลาการปฏิบัติงานและลงลายมือชื่อปลอมของนางแสนในหนังสือดังกล่าวส่งไปที่ทำงานของนางแสน นางคำมารดาของนางแสนทราบเรื่องจึงร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับนายสินในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอม ระหว่างรอพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ นางคำมารดาของนางแสนได้จ้างทนายความฟ้องนายสินเฉพาะในความผิดฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมต่อศาล แต่นายสินต่อสู้คดีว่านางคำไม่ใช่ผู้เสียหายในคดี จึงไม่อาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีดังกล่าวได้และนางสาวได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับนายสินในความผิดฐานฉ้อโกงพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีนี้มีความเห็นควรสั่งฟ้องนายสินในความผิดฐานฉ้อโกงและได้ส่งสำนวนการสอบสวนมาให้พนักงานอัยการ ต่อมาพนักงานอัยการยื่นฟ้องนายสินในความผิดฐานฉ้อโกงเงินของนางสาวต่อศาลในชั้นสืบพยานโจทก์นางสาวยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ศาลมีคำสั่งอนุญาต แต่ต่อมานางสาวได้แถลงต่อศาลด้วยวาจาว่าขอถอนจากการเป็นโจทก์ร่วมเนื่องจากมีความเห็นหลายอย่างไม่ตรงกับความเห็นของโจทก์ หากดำเนินคดีต่อไปอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รูปคดีของโจทก์ ศาลได้จัดคำแถลงของนางสาวโจทก์ร่วม ลงในรายงานกระบวนพิจารณาแล้ว แล้วมีคำสั่งอนุญาตตามขอ หลังจากนั้นนางสาวได้มายื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์อีกครั้ง และศาลมีคำสั่งอนุญาต เมื่อถึงวันนัดอ่านคำพิพากษาศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า

- (ก) ข้อต่อสู้ของนายสินในคดีที่นางคำฟ้องฟังขึ้นหรือไม่
- (ข) คำสั่งของศาลที่อนุญาตให้นางสาวเข้าร่วมเป็นโจทก์ครั้งแรกชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- (ค) คำสั่งของศาลที่อนุญาตให้นางสาวถอนจากการเป็นโจทก์ร่วมชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- (ง) คำสั่งของศาลที่อนุญาตให้นางสาวเข้าร่วมเป็นโจทก์ครั้งที่สองชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และนางสาวจะอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่พิพากษายกฟ้องคดีได้หรือไม่

ธงคำตอบข้อ ๑

(ก) การที่นายสินปลอมหนังสือของนางแสนผู้ตายส่งถึงที่ทำงานของนางแสนว่าผู้ตายขอลาการปฏิบัติงาน แล้วลงลายมือชื่อปลอมของผู้ตายในหนังสือดังกล่าวเพื่อให้ที่ทำงานของผู้ตายหลงเชื่อว่าเป็นผู้ตายเป็นผู้จัดทำขึ้นยอมทำให้ที่ทำงานของนายสินผู้ตายได้รับความเสียหายแล้ว ส่วนนางคำแม้เป็นมารดาของผู้ตาย แต่หนังสือที่ทำปลอมขึ้นมิได้ส่งถึงนางคำ จึงถือไม่ได้ว่านางคำเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารปลอมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔)

เมื่อคดีนี้นายสินได้ปลอมเอกสารของนางแสนผู้ตายภายหลังจากนางแสนถึงแก่ความตายแล้ว นางแสนย่อมไม่อาจเป็นผู้เสียหายได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) เนื่องจากไม่มีสภาพบุคคล อีกทั้งความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารปลอมไม่ใช่ความผิดอาญาที่ผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ จึงมิใช่กรณีที่นางคำมีอำนาจจัดการแทนนางแสนผู้ตายได้ในความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารปลอมตามมาตรา ๕ (๒) ข้อต่อสู้ของนายสินในคดีที่นางคำฟ้องจึงฟังขึ้น

(ข) การที่นายสินซื้อโฉนดเงินของนางสาว นางสาวจึงเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) ในความผิดฐานฉ้อโกงที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล เมื่อนางสาวยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการระหว่างสืบพยานโจทก์ เป็นการยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา นางสาวจึงมีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้ตามมาตรา ๓๐ คำสั่งของศาลที่อนุญาตให้นางสาวเข้าเป็นโจทก์ร่วมครั้งแรกจึงชอบด้วยกฎหมาย

(ค) การที่นางสาวแถลงต่อศาลด้วยวาจาว่าขอถอนจากการเป็นโจทก์ร่วม ย่อมไม่ห้ามศาลที่จะยอมรับคำแถลงขอถอนจากการเป็นโจทก์ร่วมด้วยวาจาที่ได้กระทำในศาล เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ มิได้บัญญัติถึงวิธีถอนฟ้องว่าจะต้องทำเป็นคำร้องแต่วิธีเดียวเท่านั้น คำสั่งของศาลที่อนุญาตให้นางสาวถอนจากการเป็นโจทก์ร่วมจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

(ง) เมื่อนางสาวขอถอนจากการเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในครั้งแรกและศาลมีคำสั่งอนุญาต มีผลเป็นการถอนฟ้องในส่วนของนางสาวโจทก์ร่วมเสร็จเด็ดขาดแล้ว การที่นางสาวมาขอเข้าร่วมเป็นโจทก์อีกเป็นครั้งที่สอง จึงต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๖ คำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้นางสาวเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในครั้งที่สอง จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อนางสาวเข้าร่วมเป็นโจทก์ไม่ได้แล้ว นางสาวจึงมิได้เป็นโจทก์ในคดีนี้และไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่พิพากษายกฟ้องคดีนี้ได้

ข้อ ๒ นายหิวถูกนายอิมซึ่งเป็นลูกเรือประมงด้วยกันชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส เหตุเกิดบนเรือประมงภายในทะเลอาณาเขตบริเวณปากน้ำเวฬุ ระหว่างจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดแต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าอยู่ในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรชลบุรี จังหวัดจันทบุรี หรือสถานีตำรวจภูธรคลองใหญ่ จังหวัดตราด ได้กักราเรือประมงดังกล่าวนำเรือขึ้นฝั่งจังหวัดจันทบุรี นายอิมหลบหนีไป ส่วนนายหิวได้แจ้งความดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรชลบุรี จังหวัดจันทบุรี พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนนายหิวและได้กักราเรือไว้เป็นพยาน แล้วส่งตัวนายหิวไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ระหว่างทำการสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรคลองใหญ่ จังหวัดตราด จับกุมนายอิมได้พร้อมทรัพย์ของกลางในท้องที่ที่ตนเองรับผิดชอบแล้วส่งตัวให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรคลองใหญ่ จังหวัดตราด ทำการสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย แล้วสรุปสำนวนและทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องนายอิมในความผิดฐานชิงทรัพย์ เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส พร้อมส่งตัวให้พนักงานอัยการจังหวัดตราดดำเนินคดีกับนายอิม พนักงานอัยการจังหวัดตราดพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วได้ยื่นฟ้องนายอิมต่อศาลจังหวัดตราด และนายหิวได้ร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ต่อพนักงานอัยการด้วย

ให้วินิจฉัยว่า

(ก) พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจใดมีอำนาจสอบสวน และพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจใดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนี้

(ข) พนักงานอัยการโจทก์มีอำนาจยื่นฟ้องนายอิมต่อศาลจังหวัดตราดหรือไม่

(ค) นายหิวจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้หรือไม่

ธงคำตอบข้อ ๒

(ก) คดีนี้เหตุเกิดบนเรือประมงภายในทะเลอาณาเขต เป็นกรณีเหตุเกิดในราชอาณาจักรและเป็นกรณีที่ไม่ว่าการกระทำความผิดอาญาได้กระทำลงในท้องที่ใดในระหว่างท้องที่สถานีตำรวจภูธรชลบุรี จังหวัดจันทบุรี และสถานีตำรวจภูธรคลองใหญ่ จังหวัดตราด พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดในสองท้องที่ดังกล่าวจึงมีอำนาจสอบสวนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๑) และวรรคสอง

เมื่อได้กักราเรือประมงดังกล่าวนำเรือขึ้นฝั่งจังหวัดจันทบุรี นายหิวได้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรชลบุรี จังหวัดจันทบุรี เพื่อดำเนินคดีกับนายอิม พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรชลบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีอำนาจสอบสวนได้ทำการสอบสวนนายหิวและได้กักราเรือไว้เป็นพยานแล้วส่งตัวนายหิวไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน การสอบสวนก่อนจับนายอิมได้ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรชลบุรี จังหวัดจันทบุรี จึงเป็นพนักงานสอบสวนที่พบการกระทำความผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙ วรรคสาม (ข)

(ข) แม้ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรสถานีตำรวจภูธรคลองใหญ่ จังหวัดตราด จับกุมนายอิมไว้ได้ภายในท้องที่ที่รับผิดชอบสถานีตำรวจภูธรคลองใหญ่ จังหวัดตราด ก็มิทำให้อำนาจพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรชลบุรี จังหวัดจันทบุรี เปลี่ยนแปลงไป เมื่อปรากฏว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรคลองใหญ่ จังหวัดตราด มิได้เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ได้ทำการสอบสวนแล้วสรุปสำนวนพร้อมทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องนายอิมในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส พร้อมส่งตัวให้พนักงานอัยการจังหวัดตราดดำเนินคดีกับนายอิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๐ และ มาตรา ๑๔๒ จึงถือไม่ได้ว่ามีการสอบสวนในความผิดนั้นโดยชอบตามมาตรา ๑๒๐ พนักงานอัยการโจทก์จึงไม่มีอำนาจยื่นฟ้องนายอิมต่อศาลจังหวัดตราด

(ค) เมื่อพนักงานอัยการโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคดีดังกล่าว นายหิวจึงไม่สามารถยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๐ ได้

อ่านต่อฉบับหน้า

สวัสดิ์ศรีรับ

สมาชิกจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาและผู้อ่านทุกท่าน

สัตยา อรุณธารี

แผนกคำพิพากษาฎีกาและวารสาร เปิดรับจองหนังสือคำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๖๐ จัดพิมพ์โดยเนติบัณฑิตยสภา เนื้อหาภายในประกอบด้วยฎีกากว่า ๕๐๐ เรื่อง ที่เป็นข้อกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญา วิธีพิจารณาความแพ่ง พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น หมายเหตุท้ายฎีกา คำสั่ง คำร้อง คำวินิจฉัยของประธานศาลฎีกา หนึ่งชุดมี ๑๓ เล่ม (ตอน ๑ - ๑๒ และสารบาญ ๑ เล่ม : บรรณาธิการ นายสมชัย ฑีฆาอุตมากร) ระหว่างวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๐ - ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ รายละเอียดดังนี้ครับ

สมาชิกประเภทตัวเอง

- สามัญสมาชิก สมาชิกวิสามัญ ภาคีสมาชิกของเนติบัณฑิตยสภา สั่งจองได้ในราคาชุดละ ๑,๔๐๐ บาท หากพ้นกำหนดวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ สั่งซื้อได้ในราคาชุดละ ๑,๕๐๐ บาท
- หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัท มหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป สั่งจองได้ในราคาชุดละ ๑,๕๐๐ บาท หากพ้นกำหนดวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ สั่งซื้อได้ในราคาชุดละ ๑,๖๐๐ บาท

สมาชิกประเภทส่ง ปณ. (ค่าจัดส่งชุดละ ๓๐๐ บาท)

- สามัญสมาชิก สมาชิกวิสามัญ ภาคีสมาชิกของเนติบัณฑิตยสภา สั่งจองได้ในราคาชุดละ ๑,๗๐๐ บาท หากพ้นกำหนดวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ สั่งซื้อได้ในราคาชุดละ ๑,๘๐๐ บาท (ราคารวมค่าจัดส่งแล้ว)
- หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ บริษัท มหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป สั่งจองได้ในราคาชุดละ ๑,๘๐๐ บาท หากพ้นกำหนดวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ สั่งซื้อได้ในราคาชุดละ ๑,๙๐๐ บาท (ราคารวมค่าจัดส่งแล้ว)

การสั่งจอง

- ธนาคัตติ โปรตสั่งจ่าย : ผู้อำนวยการกองคลังเนติบัณฑิตยสภา เพื่อรับเงิน ณ ที่ทำการไปรษณีย์ ตลิ่งชัน ๑๐๑๗๐ (เพียงแห่งเดียว)
- ส่งเอกสารใบสั่งจองและธนาคัตติตัวจริงมาที่ : ผู้อำนวยการกองคลัง เนติบัณฑิตยสภา แผนกหนังสือคำพิพากษาฎีกาและวารสารเลขที่ ๓๒/๒-๘ หมู่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
- บัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย สาขาเพชรเกษม ๘๔ (บางแค) ชื่อบัญชี เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๐๔๐-๑-๓๕๗๕๕-๔
- ส่งเอกสารและหลักฐานการชำระเงินมาที่ : E-mail : publication@thethaibar.or.th. หรือ โทรสาร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๑๒

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมที่ แผนกหนังสือคำพิพากษาฎีกาและวารสาร

โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๐๑ - ๗ ต่อ ๑๐๕ โทรสาร ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๑๒ <http://www.thethaibar.or.th>

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา เรื่องแก้ไขวันงดการบรรยาย

ตามที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ประกาศงดการบรรยายวันอังคารที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ (วันหยุดชดเชยวันเข้าพรรษา) ไปแล้วนั้น สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ขอประกาศแก้ไขให้วันอังคารที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นวันบรรยายตามปกติทั้งภาคปกติและภาคค่ำ จึงขอประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกันครับ

* กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ, กรรมการเนติบัณฑิตยสภา, กรรมการผู้อำนวยการอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา, อนุกรรมการวิชาการ, อนุกรรมการพิจารณามาตรฐานการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต
อาจารย์ผู้บรรยายวิชาวิธีพิจารณาความอาญา (ภาคค่ำ) สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
น.บ. (เกียรตินิยม) น.บ.ท., น.ม. นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขานิติศาสตร์ (มหาวิทยาลัยทักษิณ)

ข่าว เนติบัณฑิตยสภา

ประชุมคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะของโครงการและจัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของเนติบัณฑิตยสภา

รองศาสตราจารย์ หม่อมราชวงศ์พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ อธิการบดีว่ากรรมการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะของโครงการและจัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของเนติบัณฑิตยสภา ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ณ ห้องประชุมมหาพิชัยราชู ชั้น ๒ อาคารเนติบัณฑิตยสภา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐

สร้างพลังทีมงานสู่องค์กรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์สูง

หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์ เลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาเจ้าหน้าที่เนติบัณฑิตยสภา ประจำปี ๒๕๖๐ ในหัวข้อ “The Power of Teamwork for High Performance Organization สร้างพลังทีมงานสู่องค์กรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์สูง” ณ ห้องดอกลิน โรงแรมแคนทารี เบย์ จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ โดยมีนางเมทินี ชโลธร รองเลขาธิการ เนติบัณฑิตยสภา ร่วมในพิธีฯ ด้วย

วางพานพุ่มเนื่องในวันปรีดี พนมยงค์ ประจำปี ๒๕๖๐

นายนคร พจนวรวงษ์ กรรมการเนติบัณฑิตยสภา เป็นผู้แทนเนติบัณฑิตยสภาวางพานพุ่มอุทิศการเรียนสักการะอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เนื่องในงานวันปรีดี พนมยงค์ ประจำปี ๒๕๖๐ ณ บริเวณลานปรีดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ โดยมีนายถวัลย์ รุยาพร นายทะเบียนทนายความและพนักงานเนติบัณฑิตยสภาเข้าร่วมในพิธี

เยี่ยมชมการเรียนการสอน

หม่อมราชวงศ์ประติมาสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ ผู้อำนวยการกองบริการ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา บรรยายความรู้ในการเรียนระดับเนติบัณฑิตแก่คณาจารย์และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ ณ ห้องบรรยายพิพัฒน์ศักดิ์ ชั้น ๔ อาคารเนติบัณฑิตยสภา เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๐

บรรณาธิการแฉลอม

๒๖ มิถุนายนของทุกปี คือ วันสุนทรภู่ อันเป็นวันคล้ายวันเกิดของพระสุนทรโวหาร หรือ “สุนทรภู่” เจ้ากรมพระอาลักษณ์ฝ่ายบวรราชวัง ท่านมีผลงานด้านบทกลอนที่มีคุณค่าแก่แผ่นดินเป็นจำนวนมาก มีความชำนาญทางด้านกลอน ได้สร้างขนบการประพันธ์กลอนนิทานและกลอนนิราศชิ้นใหม่จนกลายเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง เป็นนักกวีเอกชาวไทยที่สร้างสรรค์บทความ วรรณกรรม กลอนต่าง ๆ ที่มีความไพเราะ มีผลงานที่มีชื่อเสียง เช่น นิราศภูเขาทอง นิราศสุพรรณ เพลงยาวถวายโอวาท กาพย์พระไชยสุริยา และพระอภัยมณี เป็นต้น “สุนทรภู่” ได้รับยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกด้านงานวรรณกรรม ถือได้ว่าเป็นกวีที่สร้างผลงานอันทรงคุณค่ามากที่สุด บทกลอนของท่านได้เป็นแบบอย่างที่คนไทยยึดถือมาจนถึงปัจจุบัน

จุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ บทความ เนื่องจากปก เสนอเรื่อง “สุนทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ” โดย ศิริอร เทศะบำรุง มณีสินธุ์ กล่าวถึง ประวัติและความเป็นมาของพระสุนทรโวหาร หรือสุนทรภู่, บทความ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายกรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ และการครอบครองทรัพย์สินของแผ่นดินที่ไม่ได้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน” โดย ดร.ธนภุต วรรณชชากุล กล่าวถึง จังหวัด ฉ. ขอรื้อกรณีจังหวัด ฉ. สามารถเรียกคืนที่จำเลยเอาไปโดยทุจริตคืนจากจำเลยในทางแพ่งได้หรือไม่เพียงใด ฯลฯ, บทความ คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง “ภาระการพิสูจน์” โดย ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง กล่าวถึง ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการพิสูจน์, บทความ เจาะฎีกาเด่น เสนอเรื่อง “คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๐๐/๒๕๕๙” โดย รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์, มนต์ชัย ชนินทรลีลา และ สุปวีณ์ มณีสินธุ์ โปรดติดตาม, บทความ ภาษาอังกฤษ สำหรับนักกฎหมาย เสนอเรื่อง “Paris Agreement” โดย ภัทรวดี ไวยภาษ กล่าวถึง เนื้อหาบางส่วนของข้อตกลงปารีสพร้อมคำศัพท์ที่น่าสนใจ, บทความเรื่อง “คนดี” โดย โสดี สุตฉานนท์ กล่าวถึง คนดีตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา, บทความเรื่อง “หมายเหตุท้ายคดีปกครอง เรื่อง ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายจากคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่” โดย รวินท์ ชัยภักดิ์ภักดี โปรดติดตาม, ข้อสอบพร้อมธงคำตอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๕๘ วิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เสนอข้อ ๑ - ๒ ปิดท้ายด้วย “มุขขำ” โดย สัตยา อรุณธารี

พบกันใหม่เดือนกรกฎาคม

ศิริอร เทศะบำรุง มณีสินธุ์

ติดตามอ่านจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์เนติบัณฑิตยสภา

<http://www.thethaibar.or.th>

เอกสารเผยแพร่ความรู้ แจกฟรี ห้ามจำหน่าย

(สงวนสิทธิ์ใช้ในกิจการของแผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น)

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๓๒-๒ หมู่ที่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

พิมพ์ที่ : บริษัท กรุงเทพ พิมพ์ลิขิต จำกัด

๔๓/๑๓๒ ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐